

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita annetun lain ja siihen liittyvien säännösten eli niin sanotun rajoituslainsäädännön osittaista uudistamista. Esityksen tarkoituksena on korjata rajoituslainsäädännössä havaittuja puutteita ja lisätä viranomaisten valtuuksia valvoa lainsäädännön noudattamista.

Rajoituslainsäädäntö ehdotetaan ulotettavaksi koskemaan osuuskuntia, säätiöitä ja eläkesäätiöitä, joihin sitä ei nykyisin sovelleta. Viranomaisten mahdollisuuksia valvoa lupaehtojen noudattamista ja ryhtyä toimenpiteisiin rikkomustapauksissa ehdotetaan lisättäviksi ja täsmennettäväksi. Lisäksi ehdotetaan, että toimivan liikkeen siirtyminen ulkomaiseen hallintaan edellyttäisi viranomaisen lupaa. Valtioneu-

vostolle ehdotetaan annettavaksi oikeus myöntää eräissä tapauksissa ulkomaalaiselle lupa omistaa osakkeita sellaisessa osakeyhtiössä, jonka osakkaina ulkomaalaiset eivät yhtiöjärjestyksen mukaan saa lainkaan olla.

Esityksellä ei pyritä vaikuttamaan viranomaisten yleiseen suhtautumiseen ulkomaalaisten harjoittamaan elinkeinotoimintaan maassamme. Tarkoituksena on ainoastaan muuttaa ja täydentää nykyisiä rajoitussäännöksiä niiden mahdollisen kiertämisen estämiseksi. Lainsäädännön tarkistaminen ja täsmentäminen vahvistaisi edellytyksiä noudattaa tulevaisuudessakin nykyistä käytäntöä suhtautumisessa ulkomaiseen yritystoimintaan.

Uudistukset on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian lakiehdotusten hyväksymisen jälkeen.

SISÄLLYSLUETTELO

YLEISPERUSTELUT	3	1.1. Laki ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisö-	
1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys	3	jen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä	10
1.1. Ulkomaaisessa määräysvallassa olevien yri-	3	omaisuutta ja osakkeita	
tysten merkitys Suomen talouselämässä ..	3	1.2. Laki ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisö-	
1.2. Tavoitteet	3	jen oikeudesta ryhtyä yhtiömieheksi kaup-	16
1.3. Keinot	4	payhtiöön ja kommandiittiyhtiöön	
2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu	4	1.3. Osuuskuntalaki	17
2.1. Lainsäädäntö	4	1.4. Säätiölaki	17
2.2. Käytäntö	6	1.5. Eläkesäätiölaki	17
2.3. Muutoksen syyt	6	1.6. Kaupparekisterilaki	17
2.3.1. Säännösten ulottuvuus	6	2. Voimaantulo	17
2.3.2. Rajoitussäännösten ehdottomuus ja	7	LAKITEKSTIT	19
osakelupajärjestelmä	7	1. Laki ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen	
2.3.3. Ulkomaalaisten oikeus hankkia lii-	8	oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omai-	19
yrittäminen	8	suutta ja osakkeita annetun lain muuttami-	
2.3.4. Viranomaisten valtuuksien puut-	9	sesta	
teellisuus	9	2. Laki ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen	
2.3.5. Mahdollisuus muuttaa kauppayhtiön	9	oikeudesta ryhtyä yhtiömieheksi kauppayhtiöön	23
ja kommandiittiyhtiön yhtiösopi-	9	ja kommandiittiyhtiöön annetun lain muutta-	
muksesta ilman viranomaisen lupaa ..	9	misesta	23
2.4. Valmisteluvaiheet	10	3. Laki osuuskuntalain 27 §:n muuttamisesta ..	24
3. Esityksen taloudelliset ja organisatoriset vai-	10	4. Laki säätiölain 6 ja 7 §:n muuttamisesta	24
kutukset	10	5. Laki eläkesäätiölain 14 ja 15 §:n muuttamisesta	25
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	10	6. Laki kaupparekisterilain 10 §:n muuttamisesta	25
1. Lakiehdotusten perustelut	10	LIITE	
		Rinnakkaistekstit lakiehdotuksista	26

YLEISPERUSTELUT

1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys

1.1. Ulkomaaisessa määräysvallassa olevien yritysten merkitys Suomen talouselämässä

Käytettävissä olevien tilastotietojen nojalla voidaan päätellä, että ulkomaalaisten omistuksessa tai ulkomaaisessa määräysvallassa muuten olevien yritysten määrä ei ole Suomessa kovin merkittävä. Sellaisia yrityksiä, joissa ulkomaisen omistuksen osuus on yli 20 %, voidaan arvioida toimineen vuoden 1981 alussa noin 900. Kaupan alalla ja eri palvelualoilla toimivia yrityksiä oli noin 700. Teollista toimintaa harjoitti noin 200 yritystä. Ulkomaisten yritysten Suomeen tekemien suorien sijoitusten yhteismäärä oli vuoden 1980 lopussa noin 2 miljardia markkaa. Ulkomaaisessa omistuksessa olevien tuotantoa harjoittavien yritysten tuotannon arvon osuus maan koko teollisuustuotannosta on noin 4 % eli selvästi pienempi kuin useimmissa muissa taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön jäsenmaissa eli OECD-maissa. Ruotsissa vastaava osuus on yli kaksinkertainen.

Vaikka ulkomaaisessa määräysvallassa olevien yritysten hallussa on vain suhteellisen pieni osa koko kansantaloudestamme, on niillä muutamilla erityisaloilla, kuten tietokonealalla, konttorikoneiden kaupassa ja konttoritekniikan palvelusten tuottajina sekä öljytuotteiden kaupassa, merkittävä asema.

1.2. Tavoitteet

Suomen ulkomaalaisrajoituslainsäädännön tarkoituksena ei ole estää ulkomaalaisia tai ulkomaisia yhteisöjä harjoittamasta Suomessa elinkeinotoimintaa. Ulkomaalaisrajoituslainsäädännön tavoitteena on yleensä valvoa ulkomaaisessa omistuksessa olevien yritysten toimintaa ja ennen kaikkea niiden sijoittumista maahan. Lisäksi rajoituslainsäädännöllä pyritään estämään luonnonvarojemme, kuten metsiemme joutuminen ulkomaiseen määräysvaltaan.

Hallituksen mielestä on tarpeen uudistaa rajoituslainsäädäntö kokonaan, koska se nykyisin liian suuressa määrin perustuu kiinteän omaisuuden sekä osakkeiden ja muiden yhteisö-

osuuksien omistusoikeuden ja hallinnan hankinnan sääntelyyn. Tämä on erittäin vaativa ja aikaa vievä tehtävä. Nykyisessä lainsäädännössä on kuitenkin havaittu eräitä jo ennen kokonaisuudistusta erikseen korjattavia epäkohtia. Hallituksen esityksen tarkoituksena on osittaisuudistuksella poistaa rajoituslainsäädännössä havaitut pahimmat puutteet. Lainsäädännön puutteellisuuksia hyväksi käyttäen ulkomaiset yritykset saattavat ryhtyä harjoittamaan maamme etujen vastaista toimintaa ilman, että viranomaisilla on riittävästi mahdollisuuksia puuttua siihen. Yhtenä nykyisen lainsäädännön epäkohtana onkin viranomaisten valvonta- ja toimintavaltuuksien riittämättömyys. Hallituksen esityksen tärkeänä tavoitteena on antaa viranomaisille nykyistä laajemmat valtuudet valvoa ulkomaalaisrajoituslainsäädännön noudattamista ja entistä tehokkaammat oikeudelliset keinot käytettäväksi lainrikkomusten esiintyessä.

Myös Ruotsissa on valmistunut hallituksen esitys, jolla on tarkoitus uudistaa Ruotsin rajoituslainsäädäntöä. Asiasta säädettäisiin kahdessa erillisessä laissa, joista toinen koskisi ruotsalaisen yrityksen ja toinen kiinteän omaisuuden hankinnan rajoituksia.

Ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteää omaisuutta ja osakkeita annetun lain (219/39), jäljempänä rajoituslaki, säännöksiä ei sovelleta osuuskuntiin eikä säätiöihin. Perustamalla osuuskuntia ja säätiöitä ulkomaalaiset, ulkomaiset yhteisöt ja näiden hallussa olevat suomalaiset yhteisöt voivat ryhtyä harjoittamaan toimintaa, jota rajoituslain soveltamiskäytännön mukaan ei esimerkiksi ulkomaaisessa määräysvallassa olevan osakeyhtiön sallittaisi lainkaan harjoittaa. Hallituksen esityksen toisena tavoitteena on ulottaa rajoituslain säännökset koskemaan myös osuuskuntia, säätiöitä ja eläkesäätiöitä.

Rajoituslain säännöksillä rajoitetaan ainoastaan kiinteän omaisuuden ja osakkeiden omistusta ja hallintaa. Eräitä rajoitusnäkökohtien kannalta merkittäviä elinkeinoja, muun muassa matkailuelinkeinoa, voidaan kuitenkin harjoittaa ilman, että elinkeinonharjoittajan on välttämätöntä hallita rajoituslaissa tarkoitettua kiinteää omaisuutta tai osakkeita. Esityksen tavoitteena on myös sellaisten lainmuutosten

aikaansaaminen, että toiminnassa olevan liikkeen ostamisen kautta tapahtuvaa ulkomaalaisien pääsyä sellaisille aloille, joille näiden ei sallita lainkaan perustaa yrityksiä tai sallitaan se vain tietyin ehdoin, voidaan tehokkaasti valvoa.

Vuonna 1973 tehdyllä lainmuutoksella poistettiin valtioneuvostolta oikeus myöntää ulkomaalaiselle lupa hankkia omistukseensa osakkeita, joita ulkomaalaiset eivät saa yhtiöjärjestyksessä olevan kiellon vuoksi omistaa. Muutoksen vuoksi rajoituslain säännökset tulivat eräissä suhteissa tarpeettoman joustamattomiksi. Esityksellä pyritään muuttamaan rajoituslakia tältä osin muun muassa niin, että maassamme pysyvästi asuvien ulkomaalaisten mahdollisuudet hankkia oma osunto helpottuisivat.

1.3. Keinot

Tavoitteisiin pyritään muuttamalla rajoituslakia, osuuskuntalakia (247/54), säätiölakia (109/30), eläkesäätiölakia (469/55), kaupparekisterilakia (129/79) ja ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta ryhtyä yhtiömieheksi kauppayhtiöön ja kommandiittiyhtiöön annettua lakia (322/73).

Rajoituslakiin lisättäisiin säännökset, joilla rajoituslain soveltamisala laajennettaisiin käsittämään myös osuuskunnat, säätiöt ja eläkesäätiöt. Osuuskuntien ja mainittujen säätiöiden sääntöjen olisi täytettävä tietyt ehdot, tai muussa tapauksessa niitä pidettäisiin niin sanottuina vaarallisina yhteisinä. Rajoituslakiin otettavalla lisäyksellä säädettäisiin, että ulkomaalainen, ulkomainen yhteisö ja vaarallinen suomalainen yhteisö saa hankkia Suomen kansalaiselta tai vaarattomalta yhteisöltä liikkeen ainoastaan valtioneuvoston luvalla. Valtioneuvostolle annettaisiin oikeus myöntää ulkomaalaiselle lupa hankkia osakkeita sellaisesta osakeyhtiöstä, jonka osakkaina ulkomaalaiset eivät yhtiöjärjestyksessä olevan kiellon mukaan muuten saa olla lainkaan. Lupa edellyttäisi asianomaisen osakeyhtiön suostumusta.

Viranomaisille annettaisiin nimenomainen oikeus peruuttaa lupa, jos luvansaaja ei noudata luvan ehtoja, ja viranomaiset velvoitettaisiin myös liittämään lupaan yleisen edun kannalta tarvittavat ehdot. Lupaehtojen rikkomisesta johtuvat seuraamukset säänneltäisiin laissa yksityiskohtaisesti. Rajoituslain muutoksista

aiheutuvat muutokset ja lisäykset tehtäisiin muuhun yhteisölainsäädäntöön.

2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu

2.1. Lainsäädäntö

Pääasialliset säännökset ulkomaisten yhteisöjen ja yksityisten ulkomaalaisten elinkeinotoiminnan sääntelemisestä sisältyvät ulkomaalaisten ja eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita annettuun lakiin eli rajoituslakiin. Rajoituslain säännöksiä sovelletaan laissa tarkemmin säädetyissä tapauksissa myös sellaisiin suomalaisiin yhteisöihin, jäljempänä vaaralliset suomalaiset yhteisöt, jotka ovat joutuneet tai saattavat joutua ulkomaiseen omistukseen. Rajoituslakia täydentävät eräät soveltamisaltaan suppeammat erityislait.

Rajoituslainsäädännöllä pyritään varmistamaan luonnonvarojemme säilyminen kotimaaisessa määräysvallassa ja suojaamaan elinkeinoelämämme liialliselta ulkomaiselta määräysvallalta. Pääasiallisena keinona rajoitusjärjestelmässämme ovat kielto-säännökset, joiden mukaan ulkomaalaiset ja ulkomaiset yhteisöt saavat hankkia omakseen tai vuokra- tai muun sopimuksen nojalla hallita kiinteää omaisuutta vain valtioneuvoston luvalla. Kielto-säännökset koskevat myös vaarallisia suomalaisia yhteisöjä. Yleistä kieltä, jonka mukaan ulkomaalaiset tai ulkomaiset yhteisöt eivät saisi omistaa osakkeita ja osuuksia suomalaisissa yhteisöissä, rajoituslainsäädännössämme ei ole. Riittäväksi on katsottu, että ne suomalaiset yhteisöt, joissa ulkomaalaiset ja ulkomaiset yhteisöt voivat omistaa osakkeita ja osuuksia niin paljon, että ne voivat joutua ulkomaiseen määräysvaltaan eli vaaralliset suomalaiset yhteisöt, rinnastetaan rajoitusten kannalta ulkomaalaisiin ja ulkomaisiin yhteisöihin.

Rajoituslain mukaan valtioneuvosto myöntää laissa tarkoitetut luvat ja ratkaisee muut lain soveltamiseen kuuluvat asiat. Vuonna 1939 annetulla asetuksella (236/39) nämä tehtävät on kuitenkin siirretty sisäasiainministeriölle ja kauppa- ja teollisuusministeriölle. Sisäasiainministeriö myöntää ulkomaalaiselle ja ulkomaiselle yhteisölle rajoituslain 1 §:n 1 momentissa säädetyn luvan hankkia omakseen tai kahta vuotta

pitemmän ajan hallita kiinteätä omaisuutta. Muut rajoituslain mukaan valtioneuvostolle kuuluvat asiat ratkaisee kauppa- ja teollisuusministeriö. Viranomaisten toimivaltasäännöksiä ei ehdoteta muutettaviksi. Jäljempänä valtioneuvostolla tarkoitetaan siten vastaavasti sisäasiainministeriötä tai kauppa- ja teollisuusministeriötä.

Rajoituslainsäädännön peruseriaatteet ilmenevät rajoituslain 1—3 §:sta. Rajoituslain 1 §:n 1 momentin mukaan ulkomaalainen taikka ulkomainen yhtiö, osuuskunta, yhdistys, säätiö tai muu yhteisö ei saa ilman valtioneuvoston kussakin tapauksessa antamaa lupaa omakseen hankkia tai kahta vuotta pitempää aikaa vuokran tai muun sopimuksen nojalla hallita kiinteätä omaisuutta Suomessa.

Lain 2 ja 3 §:ssä ulotetaan 1 §:n 1 momentin kielto koskemaan myös vaarallisia suomalaisia yhteisöjä. Tällaisia yhteisöjä ovat:

1) suomalainen kauppayhtiö ja kommandiittiyhtiö, jossa on yhtiömiehenä ulkomaalainen tai ulkomainen yhteisö, taikka 2 tai 3 kohdassa tarkoitettu suomalainen yhteisö;

2) suomalainen taloudellinen yhdistys, jonka säännöissä ei ole kielletty ottamasta yhdistyksen jäseneksi ulkomaalaista ja ulkomaista yhteisöä sekä muuta sellaista yhteisöä, jonka oikeus omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta Suomessa on tämän lain mukaan rajoitettu; sekä

3) suomalainen osakeyhtiö, jos oikeutta omistaa sen osakkeita ei ole rajoitettu, niin kuin rajoituslain 3 §:ssä säädetään (2 §:n 1 mom.).

Suomalainen osakeyhtiö saa siten rajoituslainsäädännön estämättä hankkia omakseen ja hallita kiinteää omaisuutta, jos sen yhtiöjärjestyksessä on rajoituslain 3 §:n 1 momentissa säädetty rajoitusmääräys, jäljempänä ulkomaalaislauseke. Siinä on määrättävä, että ulkomaalaiset, ulkomaaiset yhteisöt sekä vaaralliset suomalaiset yhteisöt saavat omistaa yhteensä enintään viidennen osan yhtiön osakkeista ja että näiden osakkeiden nojalla voidaan yhtiökokouksessa äänestää enintään viidennellä osalla kokouksessa edustettujen osakkeiden yhteenlasketusta äänimäärästä. Lisäksi on osakkeista ainakin neljä viidesosaa varustettava merkinnällä, jossa kielletään luovuttamasta niitä ulkomaalaiselle taikka ulkomaiselle tai vaaralliselle suomalaiselle yhteisölle.

Rajoituslainsäädännön noudattamisen varmistamiseksi rajoituslaissa on muun muassa säädetty, että osakeyhtiön yhtiöjärjestyksessä olevan ulkomaalaislausekkeen samoin kuin taloudelli-

sen yhdistyksen säännöissä olevan edellä mainitun kieltomääräyksen poistamiseen tai muuttamiseen on saatava valtioneuvoston lupa (2 §:n 2 mom.). Näin on pyritty estämään se, että kiinteän omaisuuden tai osakkeiden vapaaseen hankintaan oikeutettu yhtiö tai yhdistys myöhemmin, esimerkiksi kiinteän omaisuuden taikka osakkeiden hankkimisen jälkeen, muutetaan sellaiseksi, jossa ulkomaalaisten määräysvaltaa ei ole rajoitettu.

Yleensä yhteisöt saavat itse päättää rajoittavako ne ulkomaalaisten, ulkomaisten yhteisöjen ja vaarallisten suomalaisten yhteisöjen oikeutta olla osakkaina tai jäseninä sillä tavoin, että rajoituslainsäädännöksiä ei sovelleta yhteisöihin. Osakeyhtiöiden osalta rajoituslain 3 §:n 2 momentissa on kuitenkin säädetty tärkeä poikkeus. Tämän lainkohdan mukaan valtioneuvostolla on oikeus, jos yleisen edun katsotaan tätä vaativan, asettaa osakeyhtiön taikka sen toimialaa tai osakepääoman korotusta koskevan yhtiöjärjestyksen muutoksen rekisteröinnin ehdoksi, ettei ulkomaalainen tai vaarallinen suomalainen yhteisö saa lainkaan omistaa yhtiön osakkeita tai että ne saavat omistaa niitä ainoastaan määrätyn osan. Tällaisesta määräyksestä on otettava maininta myös yhtiöjärjestyksestä.

Rajoituslain 1 §:n 1 momentissa säädetty kiinteää omaisuutta koskeva lupahakemus on toimitettava valtioneuvostolle lääninhallituksen välityksellä (10 §:n 1 mom.). Läninhallitukselle kuuluu myös rajoituslain yleinen valvonta (18 §:n 1 mom.). Muidenkin viranomaisten on virka-alueellaan valvottava, että kiinteää omaisuutta ei hankita vastoin rajoituslain säännöksiä ja että rajoituslakia muutenkin noudatetaan. Säännösten noudattamatta jättämisestä on ilmoitettava asianomaiselle lääninhallitukselle tai lähimmälle poliisiviranomaiselle, jonka tulee viipymättä toimittaa ilmoitus lääninhallitukselle (18 §:n 2 mom.).

Osakeyhtiössä rajoituslain noudattamisen valvonta on hallituksen ja toimitusjohtajan sekä yhtiötä perustettaessa myös perustajien asia. Näiden laiminlyönneistä on useissa tapauksissa seuraamuksena rangaistus (19 §). Rajoituslain tavoitteiden saavuttamista on pyritty varmistamaan myös siviilioikeudellisin keinoin. Ulkomaalaislausekkeen vastainen osakkeen siirto on mitätön (13 §:n 1 mom.). Mitätön on myös vuokra- tai muu sopimus, jos hallinta sen nojalla jatkuisi rajoituslain 1 §:n 1 momentin vastaisesti pitemmän ajan kuin kaksi vuotta

(13 §:n 2 mom.). Rajoituslain säännösten vastaisesti hankittu kiinteistö myydään lääninhallituksen toimesta julkisella huutokaupalla (10 §:n 5 mom.).

Muut rajoituslainsäädäntöön kuuluvat lait täydentävät rajoituslain järjestelmää. Osakkeita koskevista välikäsisuhteista annetussa laissa (224/39) säädetään menettelystä silloin, kun rajoitussäännöksiä on kierretty hankkimalla suomalaisen osakeyhtiön osakkeita välikäden avulla.

Ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta ryhtyä yhtiömieheksi kauppayhtiöön ja kommandiittiyhtiöön annetun lain mukaan ulkomaalainen, ulkomainen yhteisö ja vaarallinen suomalainen yhteisö saavat tehdä sopimuksen kauppayhtiön tai kommandiittiyhtiön perustamisesta taikka siihen liittymisestä ainoastaan valtioneuvoston luvalla (1 §:n 1 mom. ja 2 §).

Rajoituslain säännöksiä ei sovelleta suomalaisiin pankkeihin eikä muihin luotto- ja rahalaitoksiin. Ulkomaalaisen, ulkomaisen yhteisön ja vaarallisen suomalaisen yhteisön oikeudesta omistaa osakkeita suomalaisessa liikepankissa, kiinnitysluottopankissa ja luotto-osakeyhtiössä on säädetty ulkomaalaisen oikeudesta omistaa suomalaisen luottolaitoksen osakkeita ja harjoittaa pankkitoimintaa Suomessa annetussa laissa (684/78). Tämän lain mukaan ulkomaalainen, ulkomainen yhteisö ja vaarallinen suomalainen yhteisö saavat valtiovarainministeriön luvalla omistaa liikepankin, kiinnitysluottopankin ja luotto-osakeyhtiön osakkeita enintään kaksikymmentä prosenttia näiden osakepääomasta ja valtioneuvoston luvalla enemmänkin (3 §). Ulkomaalainen, ulkomainen yhteisö ja vaarallinen suomalainen yhteisö eivät sen sijaan saa ottaa osaa säästöpankin isännistön vaaliin eivätkä liittyä jäseneksi osuuspankkiin (1 §:n 2 mom.).

Rajoituslain säännökset eivät koske vakuutusyhtiöitä ja vakuutusyhdistyksiä (24 §). Ulkomaisen vakuutuslaitoksen oikeudesta harjoittaa vakuutusliikettä Suomessa annetun lain (175/33) mukaan valtioneuvosto voi myöntää ulkomaiselle vakuutuslaitokselle luvan harjoittaa Suomessa vakuutusliikettä (1 §).

Kaivoslain (503/65) mukaan ulkomaalaisen, ulkomainen yhteisö tahi säätiö sekä vaarallinen suomalainen yhteisö saa vain valtioneuvoston luvalla ja sen määräämillä ehdoilla hankkia ja käyttää kaivoslain mukaisia kiinteistöön kohdistuvia oikeuksia.

Lisäksi rajoitussäännöksiä sisältyy valuuttalainsäädäntöön. Valuuttalain (910/72) nojalla annetuissa säännöksissä ja määräyksissä edellytetään Suomen Pankin erityislupaa esimerkiksi sijoitusvarojen vastaanottamiseen yhtiön osake tai muuksi pääomaksi ulkomailla asuvalta samoin kuin asunto-osakeyhtiön osakekirjojen luovuttamiseen ulkomailla asuvalle ulkomaalaiselle.

2.2. Käytäntö

Ulkomaalaisten liikkeenperustamisoikeutta rajoittavia säännöksiä on käytännössä sovellettu varsin vapaamielisesti. Esimerkkeinä toimialoista, jotka on katsottu tarkoituksenmukaiseksi säilyttää kotimaaisessa omistuksessa, voidaan mainita metsä- ja puunjalostusteollisuus, kauppamerenkulku, kuljetus- ja huolintala, kustannusala sekä tilintarkastus- ja luottotietotoiminta. Käytännössä ei ole kuitenkaan omaksuttu mitään ehdotonta linjaa, vaan kukin hakemus ratkaistaan tapaus kerrallaan huomioon ottaen tapaukseen liittyvät erityispiirteet.

Kiinteistöjen omistusta ja hallintaa koskevien lupien myöntämisessä on noudatettu samaa vapaamielistä käytäntöä. Kiinteistölupa on yleensä myönnetty täällä harjoitettavaa elinkeinotoimintaa varten tarpeellisen kiinteistön omistukseen tai hallintaan, jollei kiinteistö ole ollut tarpeettoman suuri tai muuten sopimaton aiotuun käyttöön. Muita tarkoituksia, kuten vapaa-ajan viettoa, palvelevien kiinteistöjen hankintoihin viranomaiset ovat yleensä suhtautuneet varauksellisesti.

Ulkomaalaisten sekä ulkomaisten ja vaarallisten suomalaisten yhteisöjen liikkeenperustamista ja -harjoittamista koskevien kysymysten käsittelyä varten valtioneuvosto on asettanut neuvoa-antavana elimenä toimivan ulkomaisten investointien neuvottelukunnan. Neuvottelukunnassa ovat eri ministeriöiden lisäksi edustettuina muun muassa Suomen Pankki, teollisuusjärjestöt ja työntekijäjärjestöt.

2.3. Muutoksen syyt

2.3.1. Säännösten ulottuvuus

Rajoituslakia ei sovelleta kaikkiin yhteisömuotoihin. Lain soveltamisalaan kuulumattomat yhteisöt ovat muistakin ulkomaalaisrajoituksista lähes kokonaan vapaat. Lakia ei sovel-

leta ensinnäkään suomalaisiin osuuskuntiin, säätiöihin ja eläkesäätiöihin. Näitä yhteisöjä ei ole mainittu lain 2 §:n 1 momentissa, jossa luetellaan tyhjentyvästi vaaralliset suomalaiset yhteisöt. Toiseksi rajoituslakia ei sovelleta niihin yhteisöihin, jotka luetellaan lain 24 §:ssä. Tämän säännöksen perusteella lain ulkopuolelle jäävät muun muassa pankit sekä vakuutusyhtiöt ja -yhdistykset. Muualla lainsäädännössä on tosin 24 §:ssä mainittuihin yhteisöihin sovellettavia rajoitussäännöksiä, mutta ulkomaiselle määräysvallalle ei niissä ole yleensä asetettu samanlaisia rajoituksia kuin rajoituslaissa.

Se, että rajoitussäännöksiä ei sovelleta osuuskuntiin eikä säätiöihin, on puute rajoituslainsäädännössämme. Niinpä on mahdollista, että ulkomaalaisten määräysvallassa oleva osuuskunta voi harjoittaa esimerkiksi toimintaa, jota vaarallisen yhteisön ei sallittaisi lainkaan harjoittaa. Tällainen osuuskunta voi myös hankkia rajoituksitta kiinteää omaisuutta ja vaarattomien osakeyhtiöiden osakkeita sekä olla suomalaisen kauppa- ja kommandiittiyhtiön yhtiömiehenä. Osuuskuntamuotoa käyttämällä voidaan näin ollen kiertää kiinteän omaisuuden ja osakkeiden hallintaa ja elinkeinon harjoittamista koskevia rajoitussäännöksiä. Ainoiksi rajoituksiksi jäävät säännökset, joiden mukaan osuuskunnan hallituksen jäsenenä, osuuskuntalain 10 §:ssä tarkoitettuna hallinnon hoitajana, toiminimen kirjoittajana ja tilintarkastajana saa ilman valtioneuvoston lupaa olla vain tässä maassa asuva Suomen kansalainen.

Myös säätiöiden osalta on rajoituslainsäädännössä aukko. Säätiölain mukaan säätiön perustamiseen on hankittava oikeusministeriön lupa. Perustamislupa on annettava, jos säätiön tarkoitus on hyödyllinen, ja säännöt vahvistettava, jos ne on laadittu säätiölain säännösten mukaan eikä niissä ole lain tai hyvien tapojen vastaisia määräyksiä. Kun säätiölaissa ei kielletä ulkomaalaista tai ulkomaista yhteisöä olemasta perustajana tai edunsaajana taikka sellaisena säätiön ulkopuolisena tahona, joka määrää hallituksen jäsenet, ei nykyisen lain mukaan vitranomaisilla ole valtaa estää perustamasta säätiötä, joka käytännössä on ulkomaisessa määräysvallassa ja joka samalla hyödyttää ulkomaisia edunsaajia. Säätiölaissa rajoitetaan vain ulkomaalaisen oikeutta olla säätiön hallituksen jäsenenä ja nimenkirjoittajana.

Tarvetta soveltaa rajoituslain säännöksiä säätiöihin vähentää kuitenkin se, että säätiön pe-

rustamiselle ei saa antaa lupaa, jos tarkoituksena on liiketoiminnan harjoittaminen tai jos sen pääasiallisena tarkoituksena ilmeisesti on välittömän taloudellisen edun hankkiminen säätiölle tai säätiön toimihenkilölle. Säätiö ei myöskään saa harjoittaa muuta kuin sen säännöissä mainittua ja välittömästi säätiön tarkoituksen toteuttamista edistävää liiketoimintaa. Vaikka säätiöiden avulla ei siten ehkä voidakaan merkittävästi kiertää ulkomaalaisille ja ulkomaisille yhteisöille sekä vaarallisille suomalaisille yhteisöille asetettuja rajoituksia harjoittaa liiketoimintaa, voidaan niiden nimiin hankkia rajoituksitta kiinteää omaisuutta sekä osakkeita ja osuuksia suomalaisissa yhteisöissä.

Edellä selostetut rajoituslainsäädännön puutteet koskevat myös eläkesäätiöitä. Ulkomaisessa määräysvallassa olevan yrityksen perustama eläkesäätiö voi siten eläkesäätiölaista johtuvin rajoituksin hankkia omistukseensa kiinteää omaisuutta sekä suomalaisten yhteisöjen osakkeita ja osuuksia.

Käytännössä ei tietävästi ole esiintynyt tapauksia, joissa osuuskuntaa tai säätiöitä olisi pyritty käyttämään rajoituslain säännösten kiertämiseen. Tästä huolimatta on tärkeää, että kaikki rajoitussäännösten kiertämismahdollisuudet estetään mahdollisimman tehokkaasti. Tulevaisuudessa saatetaan rajoitussäännöksiä kuitenkin pyrkiä kiertämään. Erityisen tärkeää on, että ulkomaalaisen oikeus harjoittaa elinkeinotoimintaa määräytyy harjoitettavan toiminnan laadun mukaan eikä sen mukaan minkä muotoinen yhteisö, esimerkiksi osuuskunta vai osakeyhtiö, toimintaa harjoittaa. Sen vuoksi ehdotetaan, että rajoitussäännökset ulotetaan koskemaan myös osuuskuntia, säätiöitä ja eläkesäätiöitä.

2.3.2. Rajoitussäännösten ehdottomuus ja osakelupajärjestelmä

Alunperin rajoituslaissa annettiin valtioneuvostolle oikeus hyväksyä osakkeen luovutus, vaikka se oli tehty vastoin yhtiöjärjestyksessä olevaa ulkomaalaislauseketta (13 §:n 1 mom.). Tämä valtioneuvoston oikeus myöntää osakkeiden hankkimislupia (osakelupajärjestelmä) poistettiin vuonna 1973 tehdyllä lain muutoksella (323/73). Lakkautetun osakelupajärjestelmän mukaan luvan myöntäminen oli kokonaan valtioneuvoston harkinnan varassa eikä laissa ollut mitään ylärajaa, jota suuremmalle osuudelle yhtiön kaikista osakkeista osakelu-

paa ei voitu myöntää. Osakelupa ei edellyttänyt muutoksia yhtiöjärjestyksen ulkomaa-laislausekkeeseen. Näin oli mahdollista, että yhtiö pysyi edelleen vaarattomana yhteisönä, vaikka valtioneuvoston myöntämän osakeluvan nojalla yhtiön kaikki osakkeet olivat joutuneet ulkomaiseen omistukseen. Tällaista asiantilaa oli hallituksen rajoituslakia koskevan muutosesityksen perustelujen mukaan pidettävä epätydyttävänä (hall. es. n:o 199/1972 vp.).

Hallituksen mielestä on välttämätöntä, että tarvittaessa voidaan vaatia sellaisia yhtiöitä, joiden osakkeita on aikaisemman osakelupajärjestelmän aikana siirtynyt valtioneuvoston luvalla ulkomaiseen omistukseen, muuttamaan yhtiöjärjestyksensä tosiasiallista omistussuhdetta vastaavaksi. Sen vuoksi ehdotetaan, että valtioneuvosto voi määrätä tällaisen yhtiön poistamaan määräajassa yhtiöjärjestyksestä ulkomaa-laislausekkeen tai muuttamaan sen vastaamaan ulkomaa-laisten tosiasiallista osakeomistusta. Tehosteena olisi mahdollista käyttää uhkakasakkoa.

Osakelupajärjestelmän lakkauttamisesta on kuitenkin aiheutunut eräitä käytännön ongelmia. Varsinkin asunto-osakeyhtiöiden osalta on ilmennyt hankaluuksia sen jälkeen kun rajoitussäännökset vuonna 1974 tehdyllä lain muutoksella ulotettiin koskemaan myös asunto-osakeyhtiöitä. Viranomaisille on tullut useita tiedusteluja, joissa täällä asuvat ulkomaa-laiset ja tänne muuttavat entiset Suomen kansalaiset ovat tiedustelleet mahdollisuuksia hankkia osakehuoneisto omaksi asunnokseen. Kun lähes kaikkien 15 päivän kesäkuuta 1974 jälkeen kaupparekisteriin merkittyjen asunto-osakeyhtiöiden yhtiöjärjestyksissä on kuitenkin vähintään 4/5-ulkomaa-lisrajoitus, on asunto-osakkeen ostaminen yleensä vaikeaa uusista asunto-osakeyhtiöistä perustamisvaiheen jälkeen. Ulkomaa-laiskielto voidaan tosin poistaa yhtiöjärjestyksestä, mutta mainitunlainen muutos on usein hankala toteuttaa, koska se edellyttää aina yhtiöjärjestyksen muutosta ja sen merkitsemistä kaupparekisteriin. Kun asunto-osakeyhtiö muuttuu samalla vaaralliseksi yhteisöksi, sen tulee hankkia lisäksi lupa kiinteistönsä omistukseen tai hallintaan. Ulkomaan kansalaisen käytännössä siten joko ostettava huoneisto ennen vuotta 1974 perustetusta yhtiöstä tai hankittava vuokra-asunto.

Mainitunlaisia ongelmia esiintyy myös elinkeinotoimintaa harjoittavien yhteisöjen osalta. Ul-

komaissessa omistuksessa oleva yhtiö, joka harjoittaa liiketoimintaa, saa yleensä luvan kiinteistön omistamiseen. Jos kuitenkin tarvittavat toimitilat omistaa kiinteistöosakeyhtiö, esimerkiksi pienteollisuustalo, ei yhtiö voi päästä osakkaaksi kiinteistöosakeyhtiöön, jonka yhtiöjärjestykseen on otettu täydellinen ulkomaa-laiskielto, vaan sen on vuokrattava tarvitseman-sa toimitilat. Jos yhtiöjärjestyksessä on 4/5-rajoitus, voidaan asia kiinteistöyhtiön perustamisvaiheessa järjestää joustavasti antamalla ulkomaa-laiselle niitä osakkeita, joissa ei ole rajoitusmerkintää. Myöhemmin hankkeen onnistuminen tällaisessa yhtiössä jää riippumaan siitä, onko myytävissä osakkeissa merkintää ulkomaa-lisrajoituksesta vai ei.

Nykyinen tilanne saattaa tehdä myös toimialarationalisointeihin liittyvät osakejärjestelyt vaikeiksi silloin kuin jonkin järjestelyissä mukana olevan yhtiön yhtiöjärjestyksen mukaan ulkomaa-laiset ja vaaralliset yhteisöt eivät saa lainkaan olla yhtiön osakkaina.

Selostettujen ongelmien vuoksi on osakelupajärjestelmä syytä ottaa uudelleen käyttöön, ei kuitenkaan yhtä laajana kuin ennen. Rajoituslain periaatetta, jonka mukaan rajoituksista vapaa on vain sellainen osakeyhtiö, jonka osakkeista enintään viidesosa saa olla ulkomaa-laisessa omistuksessa, on syytä noudattaa nytkin. Sen vuoksi ehdotetaan, että osakelupa voitaisiin myöntää vain sellaisissa yhtiöissä, joiden yhtiöjärjestyksessä on täydellinen ulkomaa-laiskielto ja että osakelupa voidaan myöntää koskemaan enintään viidettä osaa yhtiön osakkeista. Näin meneteltäessä viranomaisten tiedossa on aina, kuinka paljon ulkomaa-laisia ja vaarallisia suomalaisia yhteisöjä on osakkaina tällaisissa yhtiöissä. Jos osakelupajärjestelmä otetaan käyttöön, voitaisiin entistä tehokkaammin valvoa yritysten perustamista sellaisilla aloilla kuten esimerkiksi lomakylätoiminta, asettamalla osakeyhtiön tai sen yhtiöjärjestyksen muutoksen rekisteröimisen ehdoksi, että yhtiöjärjestykseen otetaan 3 §:n 2 momentissa tarkoitettu ulkomaa-laisten osakeomistusta koskeva täyskielto.

2.3.3. *Ulkomaalaisten oikeus hankkia liikeyritys*

Rajoituslaissa kielletään ulkomaa-laisia ja niihin rinnastettavia omistamasta ja hallitsemasta ilman lupaa kiinteää omaisuutta ja ulkomaa-lisrajoitusten alaisia osakkeita. Rajoituslaissa ei

sen sijaan kielletä ulkomaalaisia ja niihin rinnastettavia harjoittamasta Suomessa elinkeinoa. Elinkeinoon harjoittamisen oikeudesta annetun lain mukaan ulkomaalainen saa harjoittaa elinkeinoa vain lääninhallituksen luvalla. Lääninhallituksen lupa tarvitaan myös silloin, kun ulkomainen elinkeinonharjoittaja perustaa tänne sivuliikkeen. Millään tavoin ei sen sijaan ole lainsäädännössämme rajoitettu ulkomaisessa omistuksessa olevan suomalaisen yhteisön oikeutta harjoittaa elinkeinoa, jos se on mahdollista ilman, että yhteisö hankkii hallintaansa kiinteää omaisuutta tai rajoitusten alaisia osakkeita. Huomattava on vielä, että rajoituslain säännökset eivät rajoita huoneenvuokralain mukaiseen vuokrasopimukseen perustuvaa kiinteän omaisuuden, esimerkiksi liikehuoneiston, hallintaa.

Kun vaarallisen suomalaisen yhteisön oikeutta harjoittaa elinkeinoa ei ole rajoitettu, voi tällainen yhteisö vapaasti ostaa esimerkiksi täysin suomalaisessa omistuksessa olevan ja millä alalla tahansa toimivan liikeyrityksen, jos kaupassa ei seuraa mukana kiinteää omaisuutta eikä rajoitusten alaisia osakkeita. Noudatetun käytännön mukaan on eräillä aloilla toimivien osakeyhtiöiden rekisteröinnin ehdoksi asetettu, että yhtiöjärjestyksen otetaan ulkomaisen osakkuuden kokonaan kieltävä ulkomaalaislausake. Tällä menettelyllä ei kuitenkaan voida estää asianomaista yhtiötä aikanaan myymästä liikettään ulkomaisessa omistuksessa olevalle yhtiölle siten, että yhtiö sinänsä säilyy entisessä omistuksessa. Näin liike voi siirtyä esimerkiksi ulkomaisen emoyhtiön suomalaiselle tytäryhtiölle, vaikka kysymyksessä olisi ala, jolle ulkomaisessa hallinnassa olevien yritysten tulo pyritään kokonaan estämään. Tällä tavoin ulkomainen yritys voi myös saada haltuunsa suomalaisen yrittäjän yritykselleen hankkiman liikearvon ja yritykselle kertyneen tiedon ja taidon.

Mainittujen epäkohtien poistamiseksi ehdotetaan rajoituslakiin lisättäväksi säännös, jossa nimenomaan kielletään ulkomaalaista, ulkomaista yhteisöä ja vaarallista suomalaista yhteisöä hankkimasta ilman lupaa liikettä sellaiselta elinkeinonharjoittajalta, jonka oikeutta omistaa ja hallita kiinteää omaisuutta ja osakkeita ei rajoiteta rajoituslaissa.

2.3.4. Viranomaisten valtuuksien puutteellisuus

Puutteena nykyisessä rajoitusjärjestelmässä

on rajoitussäännösten noudattamisen valvontavaltuuksien riittämättömyys. Erityisesti tämä ilmenee siinä, että viranomaisilla ei ole käytettävään riittäviä pakkokeinoja säännösten rikkomisen varalta. Niinpä viranomaisilla ei ole juuri mitään mahdollisuuksia ryhtyä toimiin, jos osakeyhtiö toimii vastoin yhtiöjärjestyksessä olevaa toimialamääräystä. Toimialamääräysten noudattamatta jättämiseen eivät nykyisen osakeyhtiölain mukaan voi puuttua muut kuin osakkeenomistajat. Tosiasiassa ulkomaisessa omistuksessa oleva yhteisö voikin laajentaa toimintaansa sellaiselle alalle, jolle ulkomaalaisten ja niihin rinnastettavien tulo pyritään kokonaan estämään.

Rajoituslain 12 §:n mukaan valtioneuvoston on myöntäessään lain 1 §:n 1 momentissa tarkoitetun luvan omistaa ja hallita kiinteää omaisuutta liitettävä siihen yleisen edun vuoksi tarpeelliset ehdot. Rajoituslaissa ei ole kuitenkaan säännöksiä siitä, mitä seuraa, jos luvansaaja ei noudata valtioneuvoston määrittämiä ehtoja.

Seuraamusjärjestelmän puutteellisuus ilmenee myös siinä, että väärien tietojen antamista viranomaisille rajoituslainsäädännön alaan kuuluvassa asiassa, esimerkiksi lupahakemuksessa, ei ole rajoituslainsäädännössä säädetty rangaistavaksi.

Hallituksen mielestä on välttämätöntä lisätä viranomaisten valtuuksia. Sen vuoksi ehdotetaan, että lupaehdojen rikkomiseen syyllystynyt luvansaaja voidaan velvoittaa sakon uhalla lopettamaan lupaehdojen rikkominen. Jos tämäkään ei auta, olisi ehdotuksen mukaan mahdollista peruuttaa lupa. Väärien tietojen antaminen viranomaisille ehdotetaan rangaistavaksi.

Edelleen ehdotetaan, että vastoin rekisteriin merkittyä toimialaansa toimiva sellainen yhteisö, jonka osakkaana tai jäsenenä on ulkomaalainen, voidaan velvoittaa sakon uhalla muuttamaan toimialansa yhteisön tosiasiallista toimintaa vastaavaksi tai lopettamaan rekisteriin merkityn toimialansa vastainen toiminta.

2.3.5. Mahdollisuus muuttaa kauppayhtiön ja kommandiittiyhtiön yhtiösopimusta ilman viranomaisen lupaa

Ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta ryhtyä yhtiömieheksi kauppayhtiöön ja kommandiittiyhtiöön annetussa laissa on näiden yhteisöjen perustamista ja niihin liittymistä koskevia rajoitussäännöksiä. Laki ei sen sijaan estä myöhemmin muuttamasta yhtiön pe-

rustamisesta tai siihen liittymisestä tehtyä sopimusta siten, että ulkomaisten yhtiömiesten määräämisvaltaa yhtiössä lisätään. Tämä estämiseksi ehdotetaan, että tiettyihin yhtiösopimuksen muutoksiin tarvittaisiin valtioneuvoston lupa.

2.4. Valmisteluvaiheet

Hallituksen esitys on valmisteltu oikeusministeriön asettamassa virkamiestyöryhmässä, jossa kauppa- ja teollisuusministeriö on ollut edustettuna.

3. Esityksen taloudelliset ja organisatoriset vaikutukset

Ehdotetut lakien tarkistukset eivät merkitse muutosta valtion viranomaisten suhtautumisessa maassamme harjoitettavaan ulkomaiseen elinkeinotoimintaan. Esityksellä ei siten ole merkittäviä vaikutuksia julkiseen talouteen eikä myöskään elinkeinotoimintaan. Esityksellä ei ole myöskään organisatorisia vaikutuksia.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita

1 §. Ulkomaalainen, ulkomainen yhteisö ja vaarallinen suomalainen yhteisö saa pykälän 1 momentin mukaan vuokra- tai muun sopimuksen nojalla hallita kiinteää omaisuutta Suomessa ilman valtioneuvoston lupaa enintään kahden vuoden ajan. Vaikka lakia ilmeisesti nytkin on tulkittava niin, että kahden vuoden aika tarkoittaa hallinnan yhteisaikaa eikä rajoituksista vapaata aikaa voida ilman lupaa pidentää tekemällä kahden vuoden kuluttua kiinteistöstä uusi hallintasopimus, ehdotetaan pykälän 1 momenttia selvennettäväksi. Momentissa säädettäisiin nimenomaan, että kahden vuoden aika tarkoittaa yhteenlaskettua hallinta-aikaa, jos kiinteistöstä on tehty useampia sopimuksia.

Esitystä valmisteltaessa on myös harkittu tarvetta lyhentää rajoituksista vapaata hallinta-aikaa. Tämä aika oli alunperin viisi vuotta. Nykyiseksi se lyhennettiin vuonna 1974 tehdyllä lain muutoksella (400/74). Kysymystä selvitettyäessä on kuitenkin tultu siihen tulokseen, että rajoituksista vapaa aika on syytä jättää ennalleen. Sen sijaan lakiin ehdotetaan otettavaksi valtuutussäännös, jonka mukaan vapaata hallinta-aikaa voitaisiin asetuksella lyhentää määrätapauksissa. Asetus voidaan antaa nopeasti, jos myöhemmin tulee esiin tapauksia, joiden osalta vapaan hallinta-ajan lyhentäminen

on tarpeellista. Vapaan hallinta-ajan lyhentäminen saattaa tulla tarpeelliseksi esimerkiksi lomaviettotarkoituksiin käytettävien kiinteistöjen osalta.

Muita asiallisia muutoksia pykälän 1 momenttiin ei ole tarpeen tehdä. Kun momentissa käytetään sanaa sopimus rajoittamatta sanan merkitystä millään tavoin, tarkoitetaan sillä kaikenlaisia sopimuksia, joihin kiinteistön saanto tai sen hallinta voi perustua. Sopimus voi olla suullinen tai kirjallinen. Sopimuksella tarkoitetaan myös esimerkiksi osakeyhtiön osakkaiden tekemää sopimusta yhtiön omistaman kiinteistön hallinnasta. Tällaisenkin sopimuksen nojalla ulkomaalainen, ulkomainen yhteisö ja vaarallinen suomalainen yhteisö voi hallita kiinteistöä kahden vuotta pitemmän ajan vain valtioneuvoston luvalla.

Pykälän 2 momentista ehdotetaan poistettavaksi Petsamon kuntaa koskeva maininta.

Lain voimassa olevassa 1 §:ssä on vakiintuneen lainsäädäntökäytännön vastaisesti katsottu myös säätiö yhteisöksi. Tämän vuoksi ehdotetaan pykälää tarkistettavaksi. Kun lain myöhemmissä pykälissä tarkoitetaan yhteisöllä myös säätiötä, on tarpeen lisätä pykälään uusi tätä selventävä 3 momentti.

2 §. Tämän pykälän 1 momentissa säädetään, mitkä suomalaiset yhteisöt ovat vaarallisia yhteisöjä. Momenttiin ehdotetaan useita muutoksia ja lisäyksiä. Momentin 1 kohtaan ehdotetun muutoksen tarkoituksena on selvittää tämän kohdan sanamuotoa.

Momentin 2 kohta, joka nykyisin koskee vain suomalaista taloudellista yhdistystä, tulisi koskemaan myös suomalaista osuuskuntaa. Näitä yhteisöjä pidettäisiin 2 kohdan mukaan vaarallisina, jos oikeutta olla yhteisön jäsenenä ei ole rajoitettu niin kuin 3 b §:ssä säädetään. Taloudellisen yhdistyksen ja osuuskunnan säännöille asetettavia vaatimuksia selvitetään tarkemmin 3 b §:n perusteluissa.

Säätiötä ja eläkesäätiötä koskevassa momentin 4 kohdassa ehdotetaan mainittavaksi ne tapaukset, joissa säätiö katsotaan vaaralliseksi yhteisöksi. Säätiöt eroavat yhteisöistä siinä, että säätiöissä ei ole osakkaita eikä jäseniä. Säätiö on määrätarkoitukseen käytettävä omaisuusmassa. Säätiön hallintoelinten tehtävänä on huolehtia, että säätiön omaisuus käytetään säännöissä määrätyn tarkoituksen toteuttamiseen. Säätiön tarkoituksena voi myös olla taloudellisten etujen antaminen säännöissä mainituille edunsaajille. Säätiössä ei ole elintä, joka vastaisi yhteisön osakkaiden (esimerkiksi yhtiökokous) tai jäsenten kokousta (esimerkiksi osuuskunnan kokous).

Tämän vuoksi kysymystä säätiön vaarallisuudesta rajoituslainsäädännön kannalta ei voida ratkaista täysin samalla tavoin kuin yhteisöissä, joissa ainakin yhdeksi ratkaisevaksi perusteeksi on otettu se osuus, mistä ulkomaalaiset ja niihin rinnastettavat määrävät yhteisön toimielimessä, joka käyttää omistusoikeuteen kuuluvaa valtaa verrattavaa päättämistä yhteisöissä.

Osakkaille ja jäsenille yhteisöissä kuuluvia oikeuksia vastaavat oikeudet ovat säätiöissäkin erotettavissa, mutta ne ovat jakautuneet usealle taholle. Säätiön hallitus käyttää osittain myös sitä valtaa, joka yhteisöissä kuuluu osakkaiden tai jäsenten kokoukselle. Osittain tätä valtaa taas käyttävät ne tahot, jotka saavat määrätä hallituksen jäsenet. Omistajan asemassa on alunperin tietenkin myös perustaja, joka muun muassa laatii säätiön säännöt. Edunsaajan oikeus muistuttaa esimerkiksi osakeyhtiön osakkaan oikeutta saada osuus yhtiön toiminnan tuottamasta voitosta.

Näin ollen yhteisöjen osalta noudatettua mallia voidaan soveltaa myös säätiöön. Ehdotuksen mukaan säätiö on vaarallinen, jos sen perustajana tai edunsaajana on ulkomaalainen, ulkomainen yhteisö tai vaarallinen suomalainen yhteisö, tahi jos edellä mainittu saa osallistua säätiön hallintoelinten jäsenten tai tilin-

tarkastajien valintaan, jollei valtioneuvosto ole 3 c §:n nojalla toisin määrännyt.

Käytännössä voi esiintyä tapauksia, joissa ehdotuksen mukaan vaarallinen säätiö on tosiasiassa sellainen, että sen oikeutta omistaa ja hallita kiinteää omaisuutta ja osakkeita ei ole mitään syytä rajoittaa ulkomaalaisrajoituslainsäädännön nojalla. Esimerkiksi ulkomaalaiselle edunsaajalle tuleva etuus saattaa olla täysin merkityksetön säätiön toiminnan kannalta. Niin ikään esimerkiksi pohjoismaisen kulttuuriyhteistyön puitteissa on maahamme perustettu säätiö, jonka hallintoon osallistuu ulkomaalaisia. Kansainvälisen yhteistyön lisääntyessä saattaa ilmetä tarvetta perustaa yhteisesti muitakin kuin kulttuurin alalla toimivia säätiöitä. Kun säätiöiden merkitys rajoituslainsäädännössä ei muutenkaan ole kovin keskeinen, on perusteltua antaa valtioneuvostolle valta viime kädessä ratkaista, onko säätiötä pidettävä vaarallisena vai ei. Säätiön perustamiseen antaa luvan oikeusministeriö, joka ensi vaiheessa tutkii, ovatko säätiön säännöt sellaiset, että se 1 momentin 5 kohdan mukaan on vaarallinen. Jos oikeusministeriö toteaa säätiön vaaralliseksi, säätiö tai sen perustaja voi hakea valtioneuvostolta määräystä, että säätiöön ei sovelleta rajoitussäännöksiä. Tarvittava säännös ehdotetaan sijoitettavaksi lakiin lisättävään 3 c §:ään.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisäystä, jonka mukaan myös osuuskunnan säännöissä olevaa ulkomaalaisten ja niihin rinnastettavien jäseneksi pääsyn kieltävää sääntöjen määrystä ei saa ilman valtioneuvoston lupaa poistaa tai muuttaa. Lisäys on välttämätön, kun rajoituslaki ulotetaan koskemaan osuuskuntia.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetun lisäyksen mukaan lain suomalaista säätiötä koskevia säännöksiä sovellettaisiin myös suomalaiseen eläkesäätiöön.

3 §. Pykälään ehdotetaan useita muutoksia. Nämä johtuvat pääasiassa siitä, että rajoituslain säännökset eivät aina ole tarkoituksenmukaisia, jos yhtiössä on erilaisia osakkeita. Uudessa osakeyhtiölaissa on vahvistettu käytännössä jo aikaisemminkin noudatettu periaate, että osakkeet voivat olla erilaisia. Osakeyhtiölain mukaan voidaan yhtiöjärjestyksessä esimerkiksi määrätä, että tiettyyn ryhmään kuuluvat osakkeet tuottavat kukin 20 ääntä kun kaikki muut osakkeet tuottavat kukin vain 1 äänen. Jos rajoituksesta vapaille osakkaille on annettu 20-kertainen äänimäärä kieltoimerkinnällä varustettui-

hin osakkeisiin verrattuna, saattavat ulkomaalaiset saada yhtiökokouksessa enemmistön vastoin 3 §:n 1 momentin ilmeistä tarkoitusta ja siitä huolimatta, että yhtiöjärjestyksessä on rajoituslain mukainen ulkomaalaislauseke. Ulkomaalaislauseke on yhtiökokouksessa sovellettavan äänimäärärajoituksen osalta rajoituslain 3 §:n 1 momentin mukainen, jos siinä määrätään, että ulkomaalaiset ja niihin rinnastettavat saavat äänestää enintään viidennellä osalla kokouksessa edustettujen osakkeiden yhteisestä äänimäärästä. Kun äänimäärä määräytyy kokouksessa edustettujen osakkeiden yhteisen äänimäärän mukaan eikä sen mukaan kuinka paljon kokouksessa on edustettuna kieltomerkinnällä varustettuja osakkeita, seuraa tästä, että ulkomaalaisten ja niihin rinnastettavien hallussa olevien osakkeiden äänimäärän ollessa yli 16-kertainen kieltomerkinnällä varustettujen osakkeiden äänimäärään verrattuna, ulkomaalaisilla on yhtiökokouksessa enemmistö, vaikka he saavatkin äänestää vain viidennellä osalla kaikkien kokouksessa edustettujen osakkeiden yhteisestä äänimäärästä. Epäkohdan poistamiseksi ehdotetaan 1 momenttia muutettavaksi siten, että ilman kieltomerkintää olevien osakkeiden nojalla voidaan yhtiökokouksessa äänestää enintään neljännellä osalla kokouksessa edustettujen kieltomerkinnällä varustettujen osakkeiden äänimäärästä. Tätä määräystä ei tarvitsisi sisällyttää yhtiöjärjestykseen vaan sääntö ilmenisi suoraan laista. Säännöstä sovellettaisiin myös niihin yhtiöihin, joiden yhtiöjärjestyksessä on lain voimaantullessa nykyisen lain mukainen äänestysrajoitus. — Yhtiöjärjestyksessä voitaisiin luonnollisesti asettaa laissa säädettyä ankarampia äänestysrajoituksia.

Osakkeet voivat olla erilaisia muutenkin kuin äänimäärältään. Niinpä yhtiöjärjestykseen voidaan ottaa määräys, jonka mukaan joihinkin osakkeisiin liittyy hallintaoikeuksia yhtiön kiinteistöihin. Samaten voidaan määrätä, että osakkeet tuottavat erilaisen jako-osuuden yhtiötä purettaessa. Estettä ei nykyisten säännösten mukaan ole laatia yhtiöjärjestys vaikkapa niin, että yhtiön omistaman kiinteistön hallintaoikeus liittyy kokonaan niihin osakkeisiin, joita ei ole varustettu kieltomerkinnällä ja että yhtiötä purettaessa kiinteistö on annettava jako-osuutena tällaisten osakkeiden omistajille. Yhtiöjärjestykseen otettavien määräyksin voidaan siis kokonaan kiertää rajoituslain kiinteistöhallintarajoitukset. Tarvittava lisäys ehdotetaan otettavaksi 3 §:n 1 momenttiin. Lisättä-

vässä uudessa virkkeessä kielletään ottamasta yhtiöjärjestykseen määräystä, jonka mukaan rajoituksista vapaisiin osakkeisiin liittyy muu tai parempi oikeus kuin kieltomerkinnällä varustettuihin osakkeisiin. Tällä tavoin estyy kiinteistörajoitusten kiertäminen yhtiöjärjestykseen otettavilla määräyksillä.

Edellä mainitunlainen lisäys ehdotetaan tehtäväksi myös pykälän 2 momenttiin. Momentin nykyisen sanamuodon mukaan valtioneuvosto voi yleisen edun niin vaatiessa asettaa osakeyhtiön tai sen toimialaa tai osakepääoman korotusta koskevan yhtiöjärjestyksen muutoksen rekisteröimisen ehdoksi ulkomaalaislausekkeen ottamisen yhtiöjärjestykseen. Ehdotetun lisäyksen mukaan valtioneuvosto voisi asettaa tämän ehdon myös silloin, kun muutos koskee erilaisten osakkeiden käyttöön ottamista tai niihin liittyviä oikeuksia.

3 a §. Rajoituslain 13 §:n 1 momentin alku-peräisen sanamuodon mukaan valtioneuvostolla oli oikeus antaa ulkomaalaiselle, ulkomaiselle yhteisölle ja vaaralliselle suomalaiselle yhteisölle lupa hankkia osakkeita, joita yhtiöjärjestyksessä olevan ulkomaalaislausekkeen mukaan ei saanut luovuttaa ulkomaalaiselle tai siihen rinnastettavalle. Tämä mahdollisuus (osakelupajärjestelmä) lakkautettiin 1 päivänä heinäkuuta 1973 voimaan tulleella lain muutoksella (323/73). Kuitenkin ne yhtiöt, joiden osakkeiden omistukseen oli jo myönnetty poikkeuslupa, säilyttivät edelleen asemansa täysin kotimaisessa omistuksessa oleviin osakeyhtiöihin verrattavina yhtiöinä siitä huolimatta, että niiden osake-enemmistö tai koko osakekanta saattoi olla ulkomaisessa omistuksessa. Siten ne voivat edelleen hankkia rajoituksitta kiinteää omaisuutta tai toisen suomalaisen yhtiön kieltomerkinnällä varustettuja osakkeita silloinkin, kun ne ovat omistus pohjaltaan täysin rinnastettavissa vaarallisiin suomalaisiin yhteisöihin.

On tärkeää, että ulkomaalaisrajoitukset saadaan tarvittaessa koskemaan myös tällaisia osakeyhtiöitä. Tarpeelliset säännökset ehdotetaan sijoitettavaksi tähän pykälään. Valtioneuvostolle annettaisiin oikeus määrätä osakeyhtiö poistamaan yhtiöjärjestyksestään ulkomaalaislauseke taikka muuttamaan se tosiasiallista ulkomaalaisomistusta vastaavaksi. Jos yhtiö on konsernin emoyhtiö, määräys voidaan antaa myös muille samaan konserniin kuuluville yhtiöille. Osakeyhtiölain mukaisesti konsernin emoyhtiöllä tarkoitetaan säännöksessä osakeyhtiötä, jolla on osakeomistuksen perusteella yli puolet

toisen yhtiön osakkeiden tuottamista äänistä tai jolla muutoin on osakkeiden omistuksen tai sopimuksen perusteella määräämisvalta toisessa yhtiössä ja huomattava osuus sen toiminnan tuloksesta.

Ehdotetun 2 momentin mukaan valtioneuvosto voi antaessaan yhtiöjärjestyksen muutoksen ilmoittamista koskevan määräyksen yhtiölle määrätä, että yhtiötä on siitä alkaen pidettävä vaarallisena yhteisönä. Määräyksestä annetaan tieto kaupparekisterille, johon tehdään merkintä siitä, että määräyksen saanut yhtiö on pidettävä lain 2 §:ssä tarkoitettuna yhteisönä. Tämän jälkeen osakeyhtiö tarvitsee kiinteän omaisuuden ja osakkeiden omistukseen ja hallintaan rajoituslain 1 §:n 1 momentissa säädetyn luvan.

Edellä mainittuun määräykseen liitettävistä pakotteista ehdotetaan otettavaksi säännökset 3 momenttiin. Niiden mukaan valtioneuvoston on tehostettava määräystä uhkasakolla, jollei se erityisestä syystä ole tarpeetonta. Uhkasakon maksettavaksi määräämisestä ei ehdoteta erityissäännöksiä. Näin ollen siitä huolehtisi uhkasakon asettanut viranomainen, siis valtioneuvosto. Lisäksi ehdotetaan 3 momenttiin säännöstä, jonka mukaan yhtiön tekemä muu rekisteri-ilmoitus on jätettävä merkitsemättä rekisteriin, kunnes yhtiö on tehnyt määräyksen mukaisen muutoksen yhtiöjärjestykseensä. Mikäli esimerkiksi yhtiön hallituksen kokouksessa tapahtuu muutoksia, näitä ei voida rekisteröidä, ennen kuin määräyksen mukainen yhtiöjärjestyksen muutos on ilmoitettu rekisteröitäväksi. Tästä taas saattaa aiheutua, että yhtiö joutuu selvitystilauhan alaiseksi.

3 b §. Ulkomaalaisrajoituksia sovellettaisiin osuuskuntiin ja taloudellisiin yhdistyksiin samalla tavoin kuin osakeyhtiöihin: rajoitukset koskevat näitä yhteisöjä, jollei niiden sääntöihin ole otettu laissa edellytettyjä rajoitusmääräyksiä. Tämä sanotaan aikaisemmin puheena olleessa 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa.

Pykälän 5 momentin mukaan taloudellisia yhdistyksiä koskisi soveltuvin osin se, mitä pykälässä säädetään osuuskunnista. Siten jäljempänä osuuskunnasta sanottu koskee vastaavasti myös taloudellista yhdistystä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että 1 §:n 1 momentissa ja 2 §:ssä säädetty rajoitukset eivät koske osuuskuntaa, jonka jäsenenä sääntöihin otetun määräyksen mukaan ei saa olla lainkaan tai saa olla vain valtioneuvoston luvalla ulkomaalainen, ulkomai-

nen yhteisö tai 2 §:ssä tarkoitettu suomalainen yhteisö.

Osuuskunta on yhteisömuotona toisenlainen kuin osakeyhtiö. Osakeyhtiössä valta päättää yhtiön asioista määräytyy sen mukaan, kuinka paljon osakkailla on ääniä yhtiökokouksessa. Osuuskunnissa jokaisella jäsenellä on aina yksi ääni osuuskunnan kokouksessa lukuunottamatta niitä osuuskuntia, joissa jäseninä on vain osuuskuntia. Osakeyhtiön osakepääoma on määrätty yhtiöjärjestyksessä. Osuuskunnan oleellinen tunnusmerkki taas on, että osuuspääoma ja jäsenmäärä ovat edeltäkäsien määräämättömät. Jäsen voi aina erota osuuskunnasta ja eräissä tapauksissa jäseneksi halukkaalla saattaa olla oikeus päästä osuuskunnan jäseneksi.

Osuuskunnan säännöille asetettavia vaatimuksia harkittaessa ei selostettujen erojen vuoksi voida käyttää mallina rajoituslaissa osakeyhtiön yhtiöjärjestykselle asetettuja vaatimuksia. Kun osuuskunnan jäsenmäärä voi vaihdella, ei ratkaisevaa voi olla se, kuinka suuri osa ulkomaalaisten osuus on osuuskunnan jäsenmäärästä. Ainoaksi mahdollisuudeksi jääkin joko kieltää kokonaan ulkomaalaisilta mahdollisuus päästä osuuskuntien jäseneksi tai sallia tämä vain viranomaisen luvalla. Hallituksen mielestä ei ole mitään syytä kokonaan estää esimerkiksi täällä luvallisesti asuvia ulkomaalaisia pääsemästä osuuskuntien jäseniksi (esimerkiksi osuuskauppojen jäseniksi). Riittävää on, että jäseneksi pääsy edellyttää viranomaisen lupaa. Ehdotetun 3 b §:n 1 momentin mukaan rajoituslaissa säädettyjä rajoituksia ei sovelleta osuuskuntaan, jonka sääntöihin on otettu määräys, että osuuskunnan jäsenenä ei saa olla ulkomaalainen, ulkomainen yhteisö tai 2 §:ssä tarkoitettu suomalainen yhteisö, tai määräys, että tällainen henkilö tai yhteisö saa olla osuuskunnan jäsenenä ainoastaan valtioneuvoston luvalla. Lupa voi 12 §:n 2 momentin mukaan olla myös sellainen, että osuuskunnalle myönnetään oikeus hyväksyä ulkomaalaisia jäseniksi tietty enimmäismäärä.

Jos osuuskunnan säännöt laaditaan tai muutetaan sellaisiksi, että niihin sisältyy säännöksen 1 momentissa taarkoitettu määräys, on osuuskunnan jäsenen kansalaisuus selvitetävä rekisteröintiä koskevan ilmoituksen yhteydessä. Kaupparekisteriasetusta on tämän vuoksi tarpeellisuus muuttaa siten, että rekisteri-ilmoituksen olisi näissä tapauksissa liitettävä kaikkien hallituksen jäsenten vakuutus siitä, että osuus-

kunnan jäseninä ei ole ulkomaalaisia, ulkomaisia yhteisöjä eikä vaarallisia suomalaisia yhteisöjä tai että tällaisia jäseniä on enintään asianomaisessa valtioneuvoston luvassa mainittu määrä.

Muilta osin osuuskuntia koskevat rajoitussäännökset ehdotetaan säädettäväksi samanlaisiksi kuin osakeyhtiöitä koskevat. Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvostolle annettaisiin oikeus yleisen edun niin vaatiessa asettaa osuuskunnan tai sen toimialaa tai osuusmaksuja koskevan sääntöjen muutoksen rekisteröinnin ehdoksi, että sääntöihin otetaan puheena ollut rajoitusehto. Samoin ehdotetaan pykälän 3 momenttiin säännöstä, jonka mukaan hallituksen ja toimitusjohtajan on valvottava, että osuuskuntaan ei oteta jäseniä rajoitusehdon vastaisesti ja ettei tällaisten henkilöiden ja yhteisöjen anneta käyttää jäsenen oikeuksia osuuskunnassa.

3 c §. Myös säätiöiden osalta tarvitaan säännöksiä, jotka rajoitettaisiin kahteen pykälään. Säännös valtioneuvoston oikeudesta päättää, että 2 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan vaarallisenä pidettävään säätiöön ei kuitenkaan sovelleta rajoituslaissa säädettyjä rajoituksia, ehdotetaan sijoitettavaksi uuteen 3 c §:ään. Tällainen valta on tarpeen myöntää valtioneuvostolle, niin kuin edellä 2 §:n perusteluissa esitettiin, siitä syystä, että yksittäistapauksessa säätiö voi olla täysin vaaraton, vaikka sen säännöissä onkin jokin sellainen määräys, jonka vuoksi sitä olisi 2 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan pidettävä vaarallisenä. Valtioneuvostolle annettavaa valtuutta koskeva säännös on ehdotuksessa sijoitettu 1 momentiksi. Pykälän 2 momentissa olisi säännös siitä, että vaarattoman säätiön sääntöihin ei ilman valtioneuvoston lupaa saa tehdä sellaista muutosta, joka tekisi siitä vaarallisen säätiön. Vastaava säännös on jo nyt voimassa osakeyhtiöiden ja yhdistysten osalta ja 2 §:n 2 momentin muutoksen mukaan sitä sovelletaan myös osuuskuntiin.

5 §. Aikaisemmin kumotun 5 §:n tilalle ehdotetussa uudessa pykälässä säädettäisiin, että ulkomaalainen ja siihen rinnastettava ei saa ilman valtioneuvoston lupaa hankkia haltuunsa liikettä sellaiselta elinkeinonharjoittajalta, jonka oikeutta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita ei rajoituslaissa rajoiteta. Myös lyhytaikainen hallinta on ehdotuksen mukaan kielletty. Kiinteän omaisuuden hallinnan rajoituksista on poikkeuksena lyhytaikainen hallinta, koska sen salliminen esimer-

kiksi varastoalueen tilapäisen vuokrauksen mahdollistamiseksi on käytännössä tarpeen. Vastaavaa tarvetta saada lyhytaikaisesti hallita toisen liikettä, ei ulkomaalaisella yrittäjällä voi olla.

Liikkeellä tarkoitetaan tässä organisaatiota, joka harjoittaa elinkeinotoimintaa välittömän taloudellisen edun saavuttamiseksi. Käytännössä ei yleensä syntyne ongelmia siitä, onko kysymyksessä liikkeen luovutus. Liikkeitä ovat esimerkiksi kirjapaino, ravintola ja erilaiset teollisuuslaitokset. Ehdotuksen mukaan on kiellettyä luovuttaa ilman lupaa liike tai sen osa ulkomaalaiselle taikka ulkomaiselle tai vaaralliselle yhteisölle. Liikkeen luovuttamisella tarkoitetaan koko sen organisaation luovuttamista, joka muodostaa liikkeen. Tähän kuuluvat muun muassa liikkeen henkilökunta, toimitilat, toiminimi, tavaramerkit, lisenssioikeudet ja liikkeen harjoittamisessa tarvittavat koneet ja laitteet. Liikkeen osan luovuttaminen taas tarkoittaa liikeorganisaation jonkun osan, esimerkiksi toisella paikkakunnalla tai aputoiminimellä harjoitettavan liiketoiminnan, luovuttamista. Sen sijaan liikkeeseen kuuluvien koneiden, laitteiden, teollisoikeuksien ja muiden yksittäisten esineiden luovuttaminen ei ole liikkeen osan luovuttamista ehdotuksessa tarkoitettussa mielessä. Tällaiseen luovutukseen ei tarvita lupaa, jollei kysymyksessä ole muodollisesti yksittäisten esineiden myyntinä tehty liikkeen osan luovutus.

Ehdotuksen mukaan lupa siis tarvitaan vain Suomen kansalaisen tai vaarattoman suomalaisen yhteisön hallinnassa olevan liikkeen siirtymiseen ulkomaisiin käsiin. Sen sijaan ulkomaisessa hallinnassa oleva liike tai sen osa voidaan edelleen siirtää vapaasti toiselle ulkomaiselle tai siihen rinnastettavalle liikkeenharjoittajalle.

Tämän pykälän vastaisesti tehtyyn luovutukseen liittyvistä seuraamuksista säädettäisiin 13 §:ssä.

12 §. Nykyisessä 12 §:ssä on säädetty 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuun lupaan liitettävistä ehdoista. Pykälää täsmennettäisiin ja samalla siihen tehtäisiin eräistä muista ehdotetuista muutoksista aiheutuvat lisäykset. Sen 1 momentissa olisi yleisluonteinen säännös, joka velvoittaa valtioneuvoston liittämään kaikkiin rajoituslain nojalla annettaviin lupiin yleisen edun vuoksi tarpeelliseksi katsotut ehdot. Ehtojen sisällön määräisi valtioneuvosto oman harkintansa mu-

kaan. Tämä säännös sisältyy myös nykyiseen lakiin. Ainoa asiallinen muutos on, että ehdot on liitettävä kaikkiin lupiin eikä ainoastaan 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuun lupaan.

Pykälän 2 momenttiin otettavan säännöksen mukaan valtioneuvoston osuuskunnalle tai taloudelliselle yhdistykselle antama lupa hyväksyä ulkomaalaisia ja niihin rinnastettavia jäseniksi voitaisiin myöntää joko koskemaan vain tiettyä jäsentä tai yhteisölle voitaisiin antaa oikeus hyväksyä ulkomaalaisia jäseniksi enintään tietty luvassa mainittava määrä. Tarkoituksenmukaista tämä olisi esimerkiksi suurissa kaupaliikettä harjoittavissa osuuskunnissa.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetussa säännöksessä täsmennetään vastaavaa nykyistä säännöstä ja lisätään 5 §:ssä säädettyä lupaa koskeva maininta. Uudessa säännöksessä veloitetaisiin valtioneuvosto liittämään kiinteistöluopaan aina kiinteistön käytötarkoitusta koskeva ehto.

12 a §. Tässä pykälässä, joka täydentää edellistä pykälää, annetaan viranomaisten käyttöön pakkokeinot lupaehtojen rikkomisen varalle. Nykyisessä laissa pakkokeinoista on säännöksiä hyvin niukasti. Pykälän 1 momentin mukaan lääninhallituksen on määrättävä lupaehtoja rikkonut luvansaaja lopettamaan lupaehtojen rikkominen ja tehostettava määräystä uhkasakolla, jolle uhkasakon asettaminen ole erityisestä syystä tarpeetonta. Lupaehtojen rikkominen on määrättävä lopetettavaksi kuuden kuukauden kuluessa. Hakemuksesta määräaikaa voidaan pidentää, ei kuitenkaan ilman painavaa syytä enemmän kuin vuodella.

Jos luvansaaja ei noudata kehotusta, lääninhallituksen on määrättävä uhkasakko maksettavaksi ja samalla määrättävä päivä, johon mennessä rikkominen on lopetettava. Jos luvansaaja ei noudata tätäkään määräystä, lääninhallituksen on peruutettava lupa. Jos kysymyksessä on lupa, jolla on myönnetty oikeus hankkia omaksi kiinteää omaisuutta, lääninhallituksen on määrättävä kiinteistömyytäväksi julkisella huutokaupalla. Säännökset tästä sijoitettaisiin pykälän 2 momenttiin.

Pykälän viimeisessä momentissa säädettäisiin, että määräyksen antamista ja uhkasakon asettamista koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla ja että päätös, jolla uhkasakko on määrätty maksettavaksi, voidaan valituksesta huolimatta panna heti täytäntöön.

Säännökset ovat välttämättömät jotta valvonta olisi riittävän tehokasta.

13 §. Pykälässä säädetään rajoituslain vastaisten oikeustoimien siviilioikeudellisista seuraamuksista. Nykyisen 1 momentin mukaan on yhtiöjärjestyksessä olevan ulkomaalaislausekkeen vastainen luovutus mitätön. Pykälän 2 momentissa säädetään, että myös vuokra- tai muu sopimus on mitätön siltä osin kuin hallinta sen nojalla jatkuisi 1 §:n 1 momentin vastaisesti pitemmän ajan kuin kaksi vuotta.

Pykälään ehdotetut muutokset johtuvat ehdotuksessa olevista muista muutoksista. Pykälän 1 momentin loppuun ehdotetaan otettavaksi viittaus 13 a §:ssä säädettyyn valtioneuvoston lupaan. Uuteen 2 momenttiin tulisi säännös, jonka mukaan myös sopimus, jolla hankitaan 5 §:ssä olevan kiellon vastaisesti liike, on mitätön. Nykyinen 2 momentti siirtyisi 3 momentiksi. Siihen tehtäisiin vain 1 §:n 1 momentin tarkistuksesta aiheutuva muutos: tekstiä tarkistetaan niin, että kahden vuoden aika tarkoittaa kiistattomasti yhteistä hallinta-aikaa, eikä yhden sopimuksen mukaista hallinta-aikaa, silloin kun kiinteistön hallinnasta on tehty useampia sopimuksia.

13 a §. Säännös, joka oikeuttaa valtioneuvoston hyväksymään yhtiöjärjestyksessä olevan rajoitusehdon vastaisen luovutuksen, ehdotetaan sijoitettavaksi uuteen 13 a §:ään. Valtioneuvoston oikeutta ehdotetaan rajoitettavaksi aikaisemmin käytössä olleeseen osakelupajärjestelmään verrattuna useassa suhteessa. Hakemus on tehtävä ennen osakkeiden siirtoa. Siirron jälkeen tehdyn hakemuksen nojalla lupaa ei voida myöntää. Valtioneuvosto voi ehdotuksen mukaan antaa luvan vain, jos asianomainen osakeyhtiö suostuu siihen. Osakeyhtiön suostumuksen antaa yhtiön hallitus, jolle yhtiöjärjestyksessä toisin määrätty. Lupa myönnetään koskemaan vain lupaa hakenutta ulkomaalaista tai siihen rinnastettavaa osakkeen hankkijaa. Tästä huolimatta jokainen, joka on saanut osakkeet luvan saaneelta henkilöltä perintönä, testamentilla tai avio-oikeuden nojalla, saa lain 6 §:n nojalla pitää ne ilman uutta lupaa.

Lupa voitaisiin antaa vain sellaisissa osakeyhtiöissä, joiden yhtiöjärjestyksessä on kokonaan kielletty ulkomaalaisilta ja niihin rinnastettavilta oikeus omistaa osakkeita. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi, että lupa voidaan myöntää vain, jos yhtiössä ei ole erilaisia osakkeita ja että lupa voidaan myöntää koskemaan yhteensä enintään viidesosaa kaikista

osakkeista. Nämä seikat ehdotetaan säänneltäväksi 1 momentissa. Pykälän 2 momenttiin sijoitettavassa säännöksessä lausuttaisiin vain, että valtioneuvosto voisi antaa luvan myös osakkeiden merkintään. Tällaisten osakkeiden nojalla voitaisiin pykälän 3 momentin mukaan yhtiökokouksessa äänestää enintään neljännellä osalla muiden kokouksessa edustettujen osakkeiden yhteenlasketusta äänimäärästä. Tämä vastaisi 3 §:n 1 momentissa ehdotettua äänestysrajoitusta.

13 b §. Yhteisön toimiala on keskeisessä asemassa viranomaisten harkitessa kysymystä, sallitaanko ulkomaisessa omistuksessa olevan yrityksen perustaminen Suomeen. Sen jälkeen kun yritys on rekisteröity, se voi kuitenkin ulottaa toimintansa myös sille rekisteröidyn toimialan ulkopuolelle ilman, että yhtiöjärjestykseen tai sääntöihin tehdään vastaavat muutokset ja asia tulisi näin viranomaisten tietoon.

Käytännössä on mahdollista menetellä niin, että ulkomaalaisten omistamaa osakeyhtiötä perustettaessa yhtiöjärjestyksessä ilmoitetaan yhtiön toimiala sellaiseksi, että noudatetun käytännön mukaan ei ulkomaalaisten oikeutta omistaa osakkeita sillä alalla toimivissa osakeyhtiöissä rajoiteta. Myöhemmin yritys voi ryhtyä harjoittamaan vaikkapa puunjalostusteollisuutta ilmoittamatta toimialan muutosta kaupparekisteriin. Nykyisen lain mukaan ei viranomaisilla ole mahdollisuutta puuttua asiaan.

Tähän pykälään otettavilla säännöksillä on tarkoitus korjata selostettu rajoituslainsäädännön puute. Pykälän 1 momentin nojalla valtioneuvosto voi määrätä vaarallisen suomalaisen yhteisön, osakeyhtiön, jonka yhtiöjärjestyksen mukaan ulkomaisessa omistuksessa voi olla enintään viidesosa yhtiön osakkeista ja sellaisen osakeyhtiön, jonka osakkeita on valtioneuvoston luvalla luovutettu ulkomaiseen omistukseen, ilmoittamaan rekisteriin toimialansa yhteisön tosiasiallista toimintaa vastaavaksi taikoko lopettamaan rekisteriin ilmoitetun toimialan vastainen toiminta. Määräys voidaan antaa myös niille osakeyhtiöille, joiden osakkeita on siirretty ulkomaalaisille ja niihin rinnastettaville aikaisemmin käytössä olleen osakelupajärjestelmän mukaisella luvalla. Määräystä on tehostettava uhkasakolla, jollei se erityisestä syystä ole tarpeetonta.

Jolleivät määräys ja siihen liitetty uhkasakko johda tulokseen, valtioneuvoston on 2 momentin mukaan määrättävä yhteisö lopettamaan rekisteriin merkitystä toimialasta poik-

keava toiminta. Toiminta saadaan aloittaa uudelleen vasta kun yhteisön toimialan asianmukaista muutosta koskeva ilmoitus on rekisteröity. Erityisiä pakkokeinoja valtioneuvoston päätöksen täytäntöönpanoa varten ei tarvita. Päätös pannaan täytäntöön normaalissa hallinnollisten päätösten täytäntöönpanojärjestyksessä.

15 §. Säännöksen 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi viittaus uuteen 12 a §:ään.

19 a §. Kun rajoituslakia ehdotuksen mukaan sovelletaan myös osuuskuntiin, on lakiin tarpeen ottaa osakeyhtiöitä koskevaa säännöstä vastaava rangaistussäännös, joka koskisi myös taloudellisia yhdistyksiä. Tähän pykälään sijoitettavaksi ehdotettu rangaistussäännös vastaa asiallisesti osakeyhtiötä koskevaa voimassa olevaa 19 §:ää.

19 b §. Tässä pykälässä säädettäisiin rangaistavaksi väärän tai harhaanjohtavan tiedon antaminen viranomaiselle rajoituslain mukaan käsiteltävässä asiassa. Rangaistusseuraamus määräytyisi viranomaiselle annettua perätöntä lausumaa koskevan rikoslain 17 luvun 8 §:n mukaan. Rangaistuksena olisi sakko tai enintään vuoden pituinen vankeusrangaistus, jollei teosta muulla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta.

24 §. Ehdotettu rajoituslain muutos ulottaa lain koskemaan osuuskuntia ja siten myös osuuspankkeja. Ulkomaalaisen oikeudesta omistaa suomalaisen luottolaitoksen osakkeita ja harjoittaa pankkitoimintaa Suomessa annetun lain mukaan ulkomaalainen, ulkomainen yhteisö tai vaarallinen suomalainen yhteisö ei saa liittyä jäseneksi suomalaiseen osuuspankkiin. Kun ulkomaalaisten määräysvalta osuuspankkitoiminnassa on siten säännelty jo mainitussa erityislaissa, ei rajoituslakia ole tarpeen soveltaa osuuspankkeihin. Tämän vuoksi säännöksessä olevaan niiden yhteisöjen luetteloon, joihin rajoituslakia ei sovelleta, ehdotetaan lisättäväksi osuuspankit.

1.2. Laki ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta ryhtyä yhtiömieheksi kauppayhtiöön ja kommandiittiyhtiöön

1 §. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että yhtiösopimukseen, joka on tehty yhtiötä perustettaessa tai ulkomaalaisen liittyessä siihen, ei saa tehdä ehdotetussa 1 §:n 2 momentissa mainittuja muutoksia ilman valtio-

neuvoston lupaa. Säännöksessä tarkoitetut yhtiösopimuksen muutokset ovat luonteeltaan sellaisia, että niillä voidaan ulkomaalaisen yhtiömiehen määräysvaltaa ja etuja yhtiössä lisätä tavalla, jota ei olisi hyväksytty annettaessa lupa yhtiön perustamiseen tai ulkomaalaisen siihen liittymiseen. Valtioneuvoston lupa vaadittaisiin myös yhtiön toimialan muuttamiseen, jotta yhtiö ei voisi viranomaisten tietämättä ryhtyä toimimaan alalla, jolla ulkomaalaisten ei yleensä sallita toimia.

Pykälän uudessa 3 momentissa säädettäisiin nykyisen 2 momentin tapaan velvollisuudesta näyttää haettaessa 1 tai 2 momentin mukaista lupaa, että yhtiön perustamisesta, siihen liittymisestä tai yhtiösopimuksen muuttamisesta on tehty sopimus, joka tulee voimaan samalla, kun lupa on myönnetty.

2 a §. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi rajoituslakiin ehdotettua 19 b §:ää vastaava säännös, jossa väärän tai harhaanjohtavan tiedon antaminen viranomaiselle säädettäisiin rangaistavaksi.

1.3. Osuuskuntalaki

27 §. Säännös koskee osuuskunnan jäsenistä pidettävää jäsenluetteloa. Kun rajoituslaki ehdotetaan ulotettavaksi koskemaan myös osuuskuntia, on valvonnan mahdollistamiseksi jäsenen kansalaisuuden käytävä ilmi osuuskunnan jäsenluettelosta. Jäsenluettelon sisältämiin tietoihin ehdotetaan siten merkittäväksi myös jäsenen kansalaisuus. Vastaava muutos tehtiin vanhaan osakeyhtiölakiin vuonna 1939 rajoituslakia säädettäessä. Jotta osuuskunnilla olisi riittävästi aikaa jäsenluetteloiden täydentämiseen, muutos ehdotetaan saatettavaksi voimaan kahden vuoden kuluttua lain hyväksymisestä.

1.4. Säätiölaki

Jos säätiö on sellainen, kuin rajoituslain 2 §:ssä tarkoitetaan, se tarvitsee valtioneuvoston luvan kiinteän omaisuuden ja osakkeiden omistukseen ja hallintaan. On asianmukaista, että myös perustettavalta säätiöltä vaaditaan tämä lupa, jos sille perustamisvaiheessa tulisi sano- tunlaista omaisuutta. Tästä ehdotetaan säädettäväksi säätiölain 6 §:ään lisättävässä 4 momentissa. Säätiötä ei ehdotuksen mukaan saa

merkittä rekisteriin ennen luvan saamista. Säätiölain 7 §:n 1 momenttiin, jossa säädetään säätiörekisteriin merkittävistä tiedoista, ehdotetaan lisättäväksi 3 kohta. Lisäys johtuu rajoituslain ulottamisesta koskemaan myös säätiötä.

1.5. Eläkesäätiölaki

Eläkesäätiölakiin ehdotetaan tehtäväksi samansisältöiset muutokset kuin säätiölakiin. Eläkesäätiölain 14 §:ään lisättäisiin siten uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin valtioneuvoston luvasta kiinteän omaisuuden ja osakkeiden omistukseen ja hallintaan rekisteröimisen edellytyksenä. Lain 15 §:n 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi 6 kohta, joka vastaa säätiölain 7 §:ään ehdotettua muutosta.

1.6. Kaupparekisterilaki

Kaupparekisterilain 10 §:ään ehdotettu lisäys johtuu rajoituslain ulottamisesta koskemaan osuuskuntia.

2. Voimaantulo

Säännösten voimaantulo ei edellytä erityisiä valmistelutoimia. Tämän vuoksi ehdotetaan, että säännökset tulisivat voimaan mahdollisimman pian niiden hyväksymisen jälkeen. Osuuskuntalain muutos ehdotetaan edellä selostetun mukaisesti kuitenkin saatettavaksi voimaan kahden vuoden kuluttua lain hyväksymisen jälkeen.

Rajoituslain voimaantulosäännöksessä ehdotetaan säädettäväksi, että ulkomaalaiset, ulkomaiset yhteisöt sekä vaaralliset suomalaiset yhteisöt saavat edelleen pitää ennen lain voimaantuloa omakseen hankkimansa omaisuuden. Ne osuuskunnat ja taloudelliset yhdistykset, joiden säännöissä ei ole ehdotetun 3 b §:n 1 momentin mukaista kieltä tai rajoitusta, saisivat edelleen myös hallita ennen lain voimaantuloa vuokra- tai muun sopimuksen nojalla haltuunsa saamaa omaisuutta. Lain voimaantulon jälkeen tällainen yhteisö saa ilman lupaa hankkia omistukseensa tai hallintaansa kiinteää omaisuutta tai osakkeita vain, jos sen sääntöihin otetaan 3 b §:n 1 momentissa tarkoitettu kieltö.

Ennen lain voimaantuloa rekisteröityihin säätiöihin ja eläkesäätiöihin ei rajoituksia sovellettaisi ehdotuksen mukaan lainkaan. Tällaista ratkaisua puoltavat monet syyt. Säätiöiden merkitys rajoituslainsäädännössä ei ole kovin suuri. Säätiöiden sääntöjen muuttaminen on huomattavasti vaikeampaa kuin osakeyhtiön yhtiöjärjestyksen tai osuuskunnan sääntöjen muuttaminen. Rajoitussäännösten soveltaminen säätiöihin ja soveltamisen valvonta on yksinkertaista, kun rajoitussäännöt koskevat vain niitä lain voimaan tultua rekisteröityjä säätiöitä, joista asianomaiseen rekisteriin on tehty säätiölain 7 §:n 1 momenttiin lisättäväksi ehdotetun uuden 3 kohdan mukainen merkintä tai vastaavasti eläkesäätiölain 15 §:n 1 momenttiin lisättäväksi ehdotetun uuden 6 kohdan mukainen merkintä.

Liikkeen omistusoikeuden luovutusten osalta 5 §:ää ei ehdoteta saatettavaksi taannehtivasti voimaan, joten lailla ei ole vaikutusta aikaisempiin omistusoikeuden siirtoihin. Sen sijaan lain voimaantullessa noudatettavana olevaan vuokra- tai muuhun sopimukseen perustuva hallinta voisi jatkua ilman lupaa enintään kaksi vuotta voimaantulon jälkeen. Jos hallinta jatkuisi pitempään, on siihen saatava lupa.

Ne osakeyhtiöt, jotka ennen lain voimaantuloa ovat vaarattomia yhtiöitä, säilyvät 3 §:n 1 momentin muuttamisesta huolimatta vaarattomina. Sanotun momentin mukaista äänioikeuden enimmäismäärää yhtiökokouksessa koskevaa muutosta sovellettaisiin myös tällaisiin yhtiöihin. Muutoksella on merkitystä niissä tapauksissa, joissa ulkomaisissa käsissä olevat osakkeet tuottavat kukin yhtiöjärjestyksen mukaan

suuremman äänimäärän kuin kukin suomalaisessa omistuksessa oleva osake. Tällöin nimitäin 4/5-kieltoa tarkoittavan nykyisin ulkomaalaislausekkeen ulkomaalaisille ja niihin rinnastettaville sallima enimmäisäänimäärä on suurempi kuin muutoksen mukaan on mahdollista. Sen sijaan täysikieltoa merkitsevään ulkomaalaislausekkeeseen muutoksella ei ole vaikutuksia.

Ei ole asianmukaista, että yhtiöjärjestyksissä olevat ulkomaalaislausekkeet ovat ristiriidassa rajoituslain säännösten kanssa, vaikka lausekkeitä sovelletaan rajoituslain muutetun 3 §:n 1 momentin mukaisesti. Tämän vuoksi ehdotetaan, että ulkomaalaislausekkeet on muutettava vastaamaan rajoituslakia kahden vuoden kuluessa. Muutoksen joutuisivat tekemään ne osakeyhtiöt, joiden yhtiöjärjestyksessä on 4/5-kielto ja joissa ne osakkeet, joita ei ole varustettu kieltomerkinnällä, tuottavat yhtiöjärjestyksen mukaan kukin suuremman äänimäärän kuin kukin kieltomerkinnällä varustettu osake. Tällaisia yhtiöitä ei liene kovin paljon. Jos osakeyhtiö, joka on laiminlyönyt muuttaa ulkomaalaislausekkeen uuden 3 §:n 1 momentin mukaiseksi, on tehnyt muun rekisteri-ilmoituksen, rekisteriviranomainen voi asettaa määräajan, jonka kuluessa yhtiön on tehtävä tämän lain edellyttämät muutokset ja ilmoitettava ne rekisteröitäviksi sillä uhalla, että edellä mainittu muu rekisteri-ilmoitus raukeaa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

L a k i

ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita 28 päivänä heinäkuuta 1939 annetun lain (219/39) 1 ja 2 §, 3 §:n 1 ja 2 momentti, 12 ja 13 §, 15 §:n 1 momentti sekä 24 §,

sellaisina kuin niistä ovat 1 § osittain muutettuna 31 päivänä toukokuuta 1974 annetulla lailla (400/74), 2 § osittain muutettuna 18 päivänä huhtikuuta 1973 annetulla lailla (323/73) ja mainitulla 31 päivänä toukokuuta 1974 annetulla lailla, 3 §:n 2 momentti 29 päivänä syyskuuta 1978 annetussa laissa (737/78), 13 § muutettuna mainituilla 18 päivänä huhtikuuta 1973 ja 31 päivänä toukokuuta 1974 annetuilla laeilla, 15 §:n 1 momentti 11 päivänä heinäkuuta 1972 annetussa laissa (544/72) sekä 24 § 31 päivänä elokuuta 1978 annetussa laissa (686/78), sekä

lisätään lakiin uusi 3 a, 3 b ja 3 c §, siitä 30 päivänä kesäkuuta 1966 annetulla lailla (373/66) kumotun 5 §:n tilalle uusi 5 §, sekä 12 a, 13 a, 13 b, 19 a ja 19 b § seuraavasti:

1 §

Ulkomaalainen taikka ulkomainen yhtiö, osuuskunta, yhdistys, muu yhteisö tai säätiö ei saa ilman valtioneuvoston kussakin tapauksessa antamaa lupaa hankkia omakseen taikka yhteensä kahta vuotta pitempää aikaa yhden tai useamman vuokra- tai muun sopimuksen nojalla hallita kiinteätä omaisuutta Suomessa. Asetuksella voidaan säätää, että mainittu hallinta-ajan enimmäispituus on asetuksella säädettäviin tarkoituksiin käytettävien kiinteistöjen osalta kahda vuotta lyhyempi.

Ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen ja säätiöiden oikeudesta vallata kiinnityslokyös ja hankkia tai käyttää jo vallattuja löydöksiä on säädetty erikseen.

Mitä jäljempänä tässä laissa säädetään yhteisöstä, koskee vastaavasti myös säätiötä, jollei laista muuta johdu.

2 §

Mitä 1 §:n 1 momentissa on säädetty, on myös voimassa:

1) suomalaisesta kauppayhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä, jossa on yhtiömiehenä ulkomaalainen, ulkomainen yhteisö tai muu sellainen yhteisö, jonka oikeus omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta Suomessa on tämän lain mukaan rajoitettu;

2) suomalaisesta taloudellisesta yhdistyksestä ja suomalaisesta osuuskunnasta, jos oikeutta olla niiden jäsenenä ei ole rajoitettu niin kuin 3 b §:ssä säädetään;

3) suomalaisesta osakeyhtiöstä, jos oikeutta omistaa sen osakkeita ei ole rajoitettu niin kuin 3 §:ssä säädetään; sekä

4) suomalaisesta säätiöstä, jos sen perustajana tai säännöissä tarkoitettuna edunsaajana on ulkomaalainen, ulkomainen yhteisö tai muu sellainen yhteisö, jonka oikeus omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta Suomessa on tämän lain mukaan rajoitettu, taikka jos tällainen henkilö tai yhteisö saa osallistua säätiön hallintoelinten jäsenten tai tilintarkastajien valintaan, jollei valtioneuvosto ole 3 c §:n nojalla määrännyt, ettei säätiöön ole sovellettava tässä laissa säädettyjä rajoituksia.

Yhdistyksen tai osuuskunnan säännöissä taikka osakeyhtiön yhtiöjärjestyksessä olevaa 1 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitettua rajoitusta tai kieltoa ei saa muuttaa tai poistaa ilman valtioneuvoston lupaa.

Mitä tässä laissa säädetään suomalaisesta osakeyhtiöstä ja sen toimitelimestä, koskee soveltuvin osin myös suomalaista asunto-osakeyhtiötä ja sen toimitelimiä. Mitä tässä laissa säädetään suomalaisesta säätiöstä, koskee myös suomalaista eläkesäätiötä.

3 §

Mitä 1 §:n 1 momentissa ja 2 §:ssä on säädetty, ei koske suomalaista osakeyhtiötä, jos sitä perustettaessa sen yhtiöjärjestykseen on

otettu määräys, että ulkomaalaiset ja ulkomaiset yhteisöt sekä 2 §:ssä tarkoitetut suomalaiset yhteisöt saavat omistaa yhteensä enintään viidennen osan yhtiön osakkeista ja jos sen osakkeista ainakin neljä viidesosaa on varustettu merkinnällä, jossa kielletään luovuttamasta niitä ulkomaalaiselle tai edellä sanotulle yhteisölle. Jollei yhtiöjärjestyksessä toisin määrätä tai muutoin toisin sovita, on ratkaistava arvalla, mitkä osakkeet on näin merkittävä. Sellaisten osakkeiden nojalla, joita ei ole varustettu tässä pykälässä tarkoitetulla merkinnällä, saadaan äänestää yhtiökokouksessa enintään neljännellä osalla kokouksessa edustettujen muiden osakkeiden yhteenlasketusta äänimäärästä. Tällainen osake ei saa tuottaa parempaa oikeutta kuin kieltomerkinnällä varustetut osakkeet. Hyväksyessään tehdyt osakemerkinnät ovat yhtiön perustajat velvolliset huolehtimaan siitä, ettei ulkomaalaisille ja edellä tarkoitetuille yhteisöille anneta enempää osakkeita kuin yhtiöjärjestyksessä on määrätty.

Valtioneuvosto voi asettaa yleisen edun niin vaatiessa osakeyhtiön rekisteröinnin taikka sen toimialaa, osakepääoman korotusta, erilajisten osakkeiden käyttöönottoa tai erilajisten osakkeiden tuottamia oikeuksia koskevan yhtiöjärjestyksen muutoksen rekisteröinnin ehdoksi, etteivät ulkomaalaiset, ulkomaiset yhteisöt eivätkä 2 §:ssä tarkoitetut suomalaiset yhteisöt saa omistaa yhtiön osakkeita tai että ne saavat omistaa osakkeita ainoastaan määrätyn osan ja että tästä otetaan määräys yhtiöjärjestykseen. Milloin sellaista rekisteröintiä koskeva ilmoitus tehdään, tulee rekisteriviranomaisen, jollei yhtiöjärjestyksessä ole määrätty, että ulkomaalainen, ulkomainen yhteisö tai 2 §:ssä tarkoitettu suomalainen yhteisö ei saa omistaa yhtiön osakkeita, ennen rekisteröintiä hankkia valtioneuvoston ratkaisu siitä, asetetaanko rekisteröinnille edellä tarkoitettu ehto. Valtioneuvosto voi kuitenkin määrätä, milloin ratkaisua ei tarvitse hankkia.

3 a §

Jos osakeyhtiön osakkeita on yhtiöjärjestyksessä olevan, 3 §:n 1 momentissa tarkoitetun kiellon estämättä luovutettu valtioneuvoston ennen 1 päivää heinäkuuta 1973 voimassa olleen lainsäädännön nojalla antamalla luvalla ulkomaalaiselle, ulkomaiselle yhteisölle tai 2 §:ssä tarkoitettulle suomalaiselle yhteisölle, valtioneuvosto voi määrätä yhtiön tekemään re-

kisteriviranomaiselle määrääjässä ilmoituksen sellaisen yhtiöjärjestyksen muutoksen rekisteröimiseksi, jolla edellä tarkoitettu kieltolauseke poistetaan yhtiöjärjestyksestä tai muutetaan vastaamaan tosiasiallista ulkomaista osakeomistusta. Jos yhtiö on samalla konsernin emoyhtiö, voidaan edellä tarkoitettu määräys antaa myös muille samaan konserniin kuuluville yhtiöille. Muutosilmoituksen tekemiselle asetettua määräaikaa voidaan hakemuksesta pidentää.

Kun 1 momentissa tarkoitettu määräys on annettu osakeyhtiölle, valtioneuvosto voi määrätä, että yhtiötä on siitä alkaen pidettävä tämän lain 2 §:ssä tarkoitettuna yhteisönä. Tätä on tehtävä merkintä kaupparekisteriin.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua määräystä on tehostettava uhkasakolla, jollei se erityisestä syystä ole tarpeetonta. Jos osakeyhtiö on laiminlyönyt 1 momentin mukaisesti määrätyn velvollisuutensa, ei rekisteriviranomainen saa merkitä yhtiön tekemää muuta rekisteri-ilmoitusta rekisteriin ennen kuin yhtiö on täyttänyt velvollisuutensa.

3 b §

Mitä 1 §:n 1 momentissa ja 2 §:ssä on säädetty, ei koske suomalaista osuuskuntaa, jonka sääntöihin on otettu määräys, että osuuskunnan jäsenenä ei saa olla ulkomaalainen, ulkomainen yhteisö tai 2 §:ssä tarkoitettu suomalainen yhteisö tai että tällainen henkilö tai yhteisö saa olla osuuskunnan jäsenenä vain valtioneuvoston luvalla.

Valtioneuvosto voi asettaa yleisen edun niin vaatiessa osuuskunnan rekisteröinnin taikka sen toimialaa tai osuusmaksuja koskevan sääntöjen muutoksen rekisteröinnin ehdoksi, että ulkomaalainen, ulkomainen yhteisö tai 2 §:ssä tarkoitettu suomalainen yhteisö saa olla osuuskunnan jäsenenä ainoastaan valtioneuvoston luvalla. Milloin sellaista rekisteröintiä koskeva ilmoitus tehdään, tulee rekisteriviranomaisen, jollei osuuskunnan säännöissä ole edellä mainittua määräystä, hankkia ennen rekisteröintiä valtioneuvoston ratkaisu siitä, asetetaanko rekisteröinnille mainittu ehto. Valtioneuvosto voi kuitenkin määrätä, milloin ratkaisua ei tarvitse hankkia.

Osuuskunnan hallituksen ja toimitusjohtajan on valvottava, ettei 1 momentissa tarkoitettua henkilöä tai yhteisöä vastoin osuuskunnan sääntöjä oteta osuuskunnan jäseneksi ja ettei näille makseta ylijäämän palautusta, anneta

muuta etua eikä sallita muutoin käyttää osuuskunnan jäsenille kuuluvia oikeuksia.

Edellä tässä pykälässä tarkoitettusta osuuskunnan sääntöjen määräyksestä on tehtävä merkintä kaupparekisteriin.

Mitä edellä tässä pykälässä säädetään suomalaisesta osuuskunnasta ja sen toimielimistä, koskee soveltuvin osin myös suomalaista taloudellista yhdistystä ja sen toimielimiä.

3 c §

Säätiön tai sen perustajan hakemuksesta valtioneuvosto voi määrätä, että 2 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuun säätiöön ei ole sovellettava tässä laissa säädettyjä kiinteän omaisuuden ja osakkeiden omistuksen ja hallinnan rajoituksia.

Jos säätiö ei ole 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu säätiö tai jos valtioneuvosto on 1 momentin nojalla määrännyt, että tässä laissa säädettyjä rajoituksia ei ole sovellettava säätiöön, saadaan säätiön sääntöjä vain valtioneuvoston luvalla muuttaa siten, että ulkomaalainen, ulkomainen yhteisö tai 2 §:ssä tarkoitettu suomalainen yhteisö tulee säätiön edunsaajaksi tai saa osallistua säätiön hallintoelinten jäsenten tai tilintarkastajien valintaan. Lupaa annettaessa on samalla määrättävä, onko säätiöön muutoksen jälkeen sovellettava laissa säädettyjä kiinteän omaisuuden ja osakkeiden omistuksen ja hallinnan rajoituksia.

5 §

Ulkomaalainen, ulkomainen yhteisö tai 2 §:ssä tarkoitettu suomalainen yhteisö ei saa ilman valtioneuvoston kussakin tapauksessa antamaa lupaa hankkia omakseen taikka vuokra- tai muun sopimuksen nojalla muuten ottaa hallintaansa liikettä tai sen osaa sellaiselta elinkeinonharjoittajalta, jonka oikeutta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita ei ole tässä laissa rajoitettu.

12 §

Valtioneuvoston on liitettävä tässä laissa säädettyyn lupaan yleisen edun vuoksi tarpeelliseksi katsomansa ehdot.

Edellä 3 b §:n 1 momentissa tarkoitettussa luvassa osuuskunnalle ja taloudelliselle yhdistykselle voidaan myös antaa oikeus hyväksyä jäseneksi luvassa mainittuun enimmäismäärään ulkomaalaisia, ulkomaisia yhteisöjä ja 2 §:n 1 momentissa tarkoitettuja suomalaisia yhteisöjä.

Annettaessa ulkomaalaiselle elinkeinonharjoittajalle tai yhteisölle tai 2 §:ssä tarkoitettulle suomalaiselle yhteisölle lupa kiinteän omaisuuden tai 5 §:ssä tarkoitettun liikkeen omistukseen tai hallintaan on luvan ehdoissa määrättävä se toimiala, jolla elinkeinonharjoittaja tai yhteisö saa toimia. Kiinteätä omaisuutta koskevan luvan ehdoissa on lisäksi määrättävä kiinteistön käyttötarkoitus.

12 a §

Jos 12 §:ssä tarkoitettun luvan saaja ei noudata toimialaa koskevaa tai muuta lupaehtoa, lääninhallituksen on määrättävä luvan saaja määräajassa, joka ei saa olla kuutta kuukautta pitempi, lopettamaan lupaehtojen rikkominen. Määräystä on tehostettava uhkasakolla, jollei se erityisestä syystä ole tarpeetonta. Hakemuksesta määräaikaan saadaan pidentää, ei kuitenkaan ilman painavaa syytä enemmän kuin vuodella.

Päätöksessä, jolla uhkasakko määrätään maksettavaksi, on määrättävä päivä, johon mennessä lupaehtojen rikkominen on lopetettava. Jos lupaehtojen rikkomista ei lopeteta tähän määräpäivään mennessä, lääninhallituksen on peruutettava lupa ja huolehdittava siitä, että luvassa tarkoitettu toiminta heti lopetetaan. Jos kiinteän omaisuuden omistukseen oikeuttava lupa peruutetaan, lääninhallituksen on määrättävä päivä, jona kiinteistö myydään julkisella huutokaupalla.

Lääninhallituksen päätökseen, joka on tehty 1 momentin nojalla, ei saa hakea muutosta valittamalla. Päätös, jolla uhkasakko on määrätty maksettavaksi, voidaan panna valituksesta huolimatta täytäntöön.

13 §

Kun osake on tämän lain mukaisesti varustettu merkinnällä, jossa kielletään sen siirtäminen ulkomaalaiselle, ulkomaiselle yhteisölle tai 2 §:ssä tarkoitettulle suomalaiselle yhteisölle, on luovutus, jolla ulkomaalainen tai sanotunlainen yhteisö on osakkeen hankkinut, mitätön, jollei valtioneuvosto ole myöntänyt 13 a §:ssä säädettyä lupaa.

Mitä 1 momentissa on säädetty, koskee myös 5 §:ssä tarkoitettua kauppa-, vuokra- tai muuta sopimusta, joka on tehty vastoin 5 §:ssä säädettyä kieltoa.

Mitä 1 momentissa on säädetty, on myös voimassa vuokra- tai muusta sopimuksesta, jos kiinteän omaisuuden hallinta jatkuisi yhden

tai useamman sopimuksen nojalla 1 §:n 1 momentin vastaisesti pitemmän ajan kuin yhteensä kaksi vuotta. Tällaisessa tapauksessa on lääninhallituksen sanotun ajan kuluttua hädettävä haltija kiinteistöltä.

13 a §

Valtioneuvosto voi ulkomaalaisen, ulkomaisen yhteisön tai 2 §:ssä tarkoitetun suomalaisen yhteisön ennen osakkeiden siirtoa tekemästä hakemuksesta asianomaisen osakeyhtiön suostumuksella antaa luvan luovuttaa 3 §:n 1 momentissa tarkoitetulla kieltoimerkinnällä varustetun osakkeen hakijalle, milloin yhtiöjärjestyksen mukaan osakkeita eivät saa lainkaan omistaa ulkomaalaiset, ulkomaiset yhteisöt eivätkä 2 §:ssä tarkoitetut suomalaiset yhteisöt. Lupa voidaan antaa, jos yhtiön kaikki osakkeet ovat samanlaisia, ja se voidaan myöntää koskemaan enintään viidettä osaa yhtiön kaikista osakkeista.

Mitä 1 momentissa on säädetty osakkeiden siirrosta, koskee myös ulkomaalaisten, ulkomaisen yhteisöjen ja 2 §:ssä tarkoitettujen suomalaisten yhteisöjen suorittamaa osakkeiden merkintää.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen osakkeiden nojalla ulkomaalainen, ulkomainen yhteisö ja 2 §:ssä tarkoitettu suomalainen yhteisö saavat yhtiökokouksessa äänestää enintään neljännellä osalla kokouksessa edustettujen muiden osakkeiden yhteenlasketusta äänimäärästä.

13 b §

Jos 2 §:ssä tarkoitettu yhteisö, 3 §:n 1 momentissa tarkoitettu osakeyhtiö tai sellainen osakeyhtiö, jonka osakkeita on yhtiöjärjestyksessä olevan kiellon estämättä valtioneuvoston antamalla luvalla luovutettu ulkomaalaiselle, ulkomaiselle yhteisölle tai 2 §:ssä tarkoitettulle suomalaiselle yhteisölle, toimii sen rekisteriin merkitystä toimialasta poiketen, valtioneuvosto voi määrätä yhteisön määräajassa, joka ei saa olla kuutta kuukautta pitempi, muuttamaan toimialansa yhteisön tosiasiallista toimintaa vastaavaksi ja tekemään tästä säädetyn ilmoituksen rekisteriviranomaiselle taikka lopettamaan rekisteriin merkitystä toimialasta poikkeava toiminta. Määräystä on tehostettava uhkasakolla, jollei se erityisestä syystä ole tarpeetonta. Hakemuksesta määräaikaa voidaan pidentää, ei kuitenkaan ilman painavaa syytä enemmällä kuin vuodella.

Jos 1 momentissa tarkoitettua määräästä ei noudateta tai jos rekisteröinti on eväty, valtioneuvoston on määrättävä yhteisö lopettamaan rekisteriin merkitystä toimialasta poikkeava toiminta määräpäivään mennessä, jota ei saa asettaa kolmea kuukautta myöhemmäksi 1 momentin mukaisen määräajan päättymisestä. Toiminta saadaan aloittaa uudelleen vasta kun yhteisön toimiala on asianmukaisesti muutettu ja sitä koskeva ilmoitus rekisteröity.

15 §

Huutokaupasta, joka toimitetaan 10, 11, 12 a tai 14 §:n nojalla, on jäljempänä tässä pykälässä mainituin poikkeuksin soveltuvin kohdin noudatettava, mitä myynnistä ulosotto-toimin on säädetty.

19 a §

Osuuskunnan tai taloudellisen yhdistyksen hallituksen jäsen tai toimitusjohtaja, joka jättää täyttämättä, mitä 3 b §:n 3 momentissa on säädetty, tai myötävaikuttaa siihen, että jollekulle, joka 3 b §:ssä tarkoitettu ehdon vuoksi ei saa olla osuuskunnan tai taloudellisen yhdistyksen jäsen, maksetaan ylijäämän palautusta, annetaan jokin muu etu tai että tämän sallitaan muuten käyttää jäsenelle osuuskunnassa tai taloudellisessa yhdistyksessä kuuluvia oikeuksia, on tuomittava sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi, jollei teosta muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta.

19 b §

Joka antaa tämän lain mukaan käsiteltävässä asiassa viranomaiselle väärän tai harhaanjohtavan tiedon, on tuomittava niin kuin rikoslain 17 luvun 8 §:ssä on säädetty, jollei teko muun lainkohdan mukaan ole ankarammin rangaistava.

24 §

Tämän lain yhteisöjä koskevia säännöksiä kiinteän omaisuuden ja osakkeiden omistamisen ja hallinnan rajoituksista ei sovelleta suomalaisiin liikepankkeihin, kiinnitysluottopankkeihin, luotto-osakeyhtiöihin, säästöpankkeihin, osuuspankkeihin, vakuutusyhtiöihin, vakuutusyhdistyksiin, avustuskassoihin, yleishyödyllisiin asutusosakeyhtiöihin, niihin suomalaisiin osuuskuntiin, taloudellisiin yhdistyksiin ja osakeyhtiöihin, joiden toimialana on televerkon välityksellä tapahtuva puhelinliiken-

teen harjoittaminen tai muu sähkömagneettisten aaltojen hyväksikäyttöön perustuva tiedon-siirto, Pohjoismaiden Investointipankkiin eikä Pohjoismaiden projektivientirahastoon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 198 .

Tätä lakia ei sovelleta ennen lain voimaantuloa rekisteröityyn säätiöön.

Ennen tämän lain voimaantuloa rekisteröity osuuskunta ja taloudellinen yhdistys, jonka säännöissä ei ole 3 b §:n 1 momentissa tarkoitettua kieltoa, saa ilman valtioneuvoston lupaa hallita ennen lain voimaantuloa vuokra- tai muun sopimuksen nojalla haltuunsa saamaa kiinteätä omaisuutta ja osakkeita.

Tätä lakia ei sovelleta lain voimaan tullessa noudatettavana olevaan 5 §:ssä tarkoitettuun vuokra- tai muuhun sopimukseen, jonka nojalla ulkomaalainen, ulkomainen yhteisö tai lain 2 §:ssä tarkoitettu suomalainen yhteisö on saanut hallintaansa liikkeen tai sen osan, jos hallinta voi mainitun sopimuksen nojalla jatkua enintään kaksi vuotta tämän lain voimaantulon jälkeen. Jos liikkeen hallinta jatkuisi kauemmin kuin mainitut kaksi vuotta tai jos sopimus on voimassa toistaiseksi, on 5 §:ssä tarkoitettua lupaa haettava kahden vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

Se merkitys, joka osakeyhtiön yhtiöjärjestyksessä tämän lain voimaan tullessa olevalla, 3 §:n 1 momentissa tarkoitettulla rajoitusedolla on sovellettaessa lain 1 §:ssä säädettyjä rajoituksia osakeyhtiöön, määräytyy ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleen 3 §:n 1 momentin mukaan.

Jos ennen lain voimaantuloa rekisteröidyn osakeyhtiön yhtiöjärjestyksessä oleva 3 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu rajoitusehto sisältää tämän lain 3 §:n 1 momentin vastaisia määräyksiä äänioikeuden käytöstä yhtiökokouksessa, on niiden sijasta noudatettava tämän lain 3 §:n 1 momentin säännöksiä. Osakeyhtiön hallituksen on lisäksi viivytyksettä tehtävä yhtiökokoukselle ehdotus yhtiöjärjestyksen muuttamisesta tämän lain mukaiseksi. Yhtiöjärjestyksen muutos on kahden vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta ilmoitettava rekisteröimistä varten. Jos edellä tarkoitetun velvollisuutensa laiminlyönyt osakeyhtiö on tehnyt muun rekisteri-ilmoituksen, rekisteriviranomainen voi asettaa määräajan, jonka kuluessa yhtiön on tehtävä yhtiöjärjestykseensä tämän lain edellyttämät muutokset ja ilmoitettava ne rekisteröimistä varten uhalta, että yhtiön tekemä muu rekisteri-ilmoitus raukeaa.

2.

Laki

ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta ryhtyä yhtiömieheksi kauppayhtiöön ja kommandiittiyhtiöön annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta ryhtyä yhtiömieheksi kauppayhtiöön ja kommandiittiyhtiöön 18 päivänä huhtikuuta 1973 annetun lain (322/73) 1 §:n 2 momentti sekä

lisätään 1 §:ään uusi 3 momentti ja lakiin uusi 2 a § seuraavasti:

1 §

Edellä 1 momentissa tarkoitettua sopimusta, joka on tehty kauppayhtiötä tai kommandiittiyhtiötä perustettaessa tai ulkomaalaisen liittyessä siihen, ei saa muuttaa yhtiömiehiä, heidän osuuttaan tai panostaan yhtiössä, heidän osuuttaan yhtiön voittoon tai yhtiön hallin-

toon taikka yhtiön toiminnan laatua koskevilta osiltaan ilman valtioneuvoston lupaa.

Haettaessa 1 tai 2 momentissa tarkoitettua lupaa on näytettävä, että yhtiön perustamisesta tai siihen liittymisestä taikka 2 momentissa tarkoitettua muutoksesta on tehty sopimus, joka tulee voimaan samalla, kun lupa on myönnetty.

2 a §

Joka antaa tämän lain mukaan käsiteltävässä asiassa viranomaiselle väärän tai harhaanjohtavan tiedon, on tuomittava niin kuin rikoslain 17 luvun 8 §:ssä on säädetty, jollei

teko muun lainkohdan mukaan ole ankarammin rangaistava.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 198 .

3.

Laki

osuuskuntalain 27 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 28 päivänä toukokuuta 1954 annetun osuuskuntalain (247/54) 27 §:n 1 momentti näin kuuluvaksi:

27 §

Osuuskunnan jäsenistä on hallituksen pidettävä luetteloa, johon on merkittävä jäsenen täydellinen nimi, kansalaisuus ja kotipaikka, hänen osuuksiensa määrä sekä päivä, jona hän on tullut jäseneksi tai jäsenyys on lakannut. Osuuskunnissa, joissa on voimassa lisämaksuvelvollisuus, on jäsenet ja, jos lisämaksuvelvol-

lisuus määräytyy osuusmaksujen luvun mukaan, myös nämä luetteloitava juoksevassa numerojärjestyksessä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 198 .

4.

Laki

säätiölain 6 ja 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 5 päivänä huhtikuuta 1930 annetun säätiölain 7 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 13 päivänä heinäkuuta 1964 annetussa laissa (400/64), ja
lisätään 6 §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 4 momentti seuraavasti:

6 §

Jos säätiölle sitä perustettaessa on tuleva omaisuutta, jonka omistukseen ja hallintaan vaaditaan ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita annetussa laissa (219/39) säädetty valtioneuvoston lupa, saadaan säätiö merkittä rekisteriin vasta sen jälkeen kun säätiö on saanut tämän luvan.

na sekä, jos hallituksen jäsenenä on yksityisiä henkilöitä, näiden ja säätiön nimen kirjoittajain nimet, kansalaisuus ja kotipaikat; ja

3) jos säätiö on ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita annetun lain 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu säätiö, tätä koskeva maininta, jollei valtioneuvosto ole myöntänyt mainitun lain 3 c §:n nojalla poikkeusta.

7 §

Säätiörekisteriin on merkittävä:

- 1) säätiön nimi, kotipaikka ja tarkoitus;
- 2) kuka tai ketkä ovat säätiön hallitukse-

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 198 .

5.

Laki**eläkesäätiölain 14 ja 15 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 2 päivänä joulukuuta 1955 annetun eläkesäätiölain (469/55) 15 §:n 1 momentti ja
lisätään 14 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, seuraavasti:

14 §

 Jos eläkesäätiölle sitä perustettaessa on tu-
 leva omaisuutta, jonka omistukseen ja hallin-
 taan vaaditaan ulkomaalaisten sekä eräiden
 yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiin-
 teätä omaisuutta ja osakkeita annetussa laissa
 (219/39) säädetty valtioneuvoston lupa, saa-
 daan säätiö merkitä rekisteriin vasta sen jäl-
 keen kun säätiö on saanut tämän luvan.

15 §

Eläkesäätiörekisteriin on merkittävä:

- 1) säätiön nimi, kotipaikka ja tarkoitus;
- 2) milloin säännöt ja niihin tehdyt muutok-
 set on vahvistettu ja säätiö merkitty rekiste-
 riin;

3) hallituksen jäsenten nimet ja heidän
 asuinpaikkansa;

4) kuka tai ketkä ovat oikeutetut kirjoit-
 tamaan säätiön nimen;

5) työnantaja, jonka liikkeen tai toiminnan
 yhteyteen säätiö on perustettu; sekä

6) jos säätiö on ulkomaalaisten sekä eräi-
 den yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita
 kiinteätä omaisuutta ja osakkeita annetun lain
 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu säätiö, tätä
 koskeva maininta, jollei valtioneuvosto ole
 myöntänyt mainitun lain 3 c §:n nojalla poik-
 keusta.

 Tämä laki tulee voimaan päivänä
 kuuta 19 .

6.

Laki**kaupparekisterilain 10 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään 2 päivänä helmikuuta 1979 annetun kauppa-
 rekisterilain (129/79) 10 §:n 1 momenttiin uusi näin kuuluva 7 a kohta:

10 §

Osuuskunnan perusilmoituksessa on mainit-
 tava:

 7 a) onko osuuskunnan säännöissä ulkoma-
 laisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta
 omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osak-

keita annetun lain 3 b §:ssä tarkoitettu mää-
 räys;

 Tämä laki tulee voimaan päivänä
 kuuta 198 .

Helsingissä 21 päivänä toukokuuta 1982

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Oikeusministeri *Christoffer Taxell*

1.

Laki

ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita 28 päivänä heinäkuuta 1939 annetun lain (219/39) 1 ja 2 §, 3 §:n 1 ja 2 momentti, 12 ja 13 §, 15 §:n 1 momentti sekä 24 §,

sellaisina kuin niistä ovat 1 § osittain muutettuna 31 päivänä toukokuuta 1974 annetulla lailla (400/74), 2 § osittain muutettuna 18 päivänä huhtikuuta 1973 annetulla lailla (323/73) ja mainitulla 31 päivänä toukokuuta 1974 annetulla lailla, 3 §:n 2 momentti 29 päivänä syyskuuta 1978 annetussa laissa (737/78), 13 § muutettuna mainituilla 18 päivänä huhtikuuta 1973 ja 31 päivänä toukokuuta 1974 annetuilla laeilla, 15 §:n 1 momentti 11 päivänä heinäkuuta 1972 annetussa laissa (544/72) sekä 24 § 31 päivänä elokuuta 1978 annetussa laissa (686/78), sekä

lisätään lakiin uusi 3 a, 3 b ja 3 c §, siitä 30 päivänä kesäkuuta 1966 annetulla lailla (373/66) kumotun 5 §:n tilalle uusi 5 §, sekä 12 a, 13 a, 13 b, 19 a ja 19 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 §.

Ulkomaalainen taikka ulkomainen yhtiö, osuuskunta, yhdistys, säätiö tai muu yhteisö ei saa ilman valtioneuvoston kussakin tapauksessa antamaa lupaa omakseen hankkia tai kah-
ta vuotta pitempää aikaa vuokran tai muun sopimuksen nojalla hallita kiinteätä omaisuutta Suomessa.

Ulkomaalaisten ja eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteistöä Petsamon kunnassa sekä vallata kivennäislöydös ja hankkia tai käyttää jo vallattuja löydöksiä on säädetty erikseen.

Mitä 1 §:n 1 momentissa on säädetty, on myös voimassa:

1) suomalaisesta kauppayhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä, jossa on yhtiömiehenä ulkomaalainen tai ulkomainen yhteisö, taikka 2 tai 3 kohdassa tarkoitettu suomalainen yhteisö;

Ehdotus

1 §

Ulkomaalainen taikka ulkomainen yhtiö, osuuskunta, yhdistys, *muu yhteisö tai säätiö* ei saa ilman valtioneuvoston kussakin tapauksessa antamaa lupaa *hankkia omakseen taikka yhteensä kahda vuotta pitempää aikaa yhden tai useamman vuokra- tai muun sopimuksen nojalla hallita kiinteätä omaisuutta Suomessa. Asetuksella voidaan säätää, että mainittu hallintajan enimmäispituus on asetuksella säädettäviin tarkoituksiin käytettävien kiinteistöjen osalta kahda vuotta lyhyempi.*

Ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen ja säätiöiden oikeudesta vallata kivennäislöydös ja hankkia tai käyttää jo vallattuja löydöksiä on säädetty erikseen.

Mitä jäljempänä tässä laissa säädetään yhteisöstä, koskee vastaavasti myös säätiötä, jollei laista muuta johdu.

2 §

Mitä 1 §:n 1 momentissa on säädetty, on myös voimassa:

1) suomalaisesta kauppayhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä, jossa on yhtiömiehenä ulkomaalainen, ulkomainen yhteisö tai *muu sellainen yhteisö, jonka oikeus omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta Suomessa on tämän lain mukaan rajoitettu;*

Voimassa oleva laki

2) suomalaisesta taloudellisesta yhdistyksestä, jonka säännöissä ei ole kielletty ottamasta yhdistyksen jäseneksi ulkomaalaista ja ulkomaista yhteisöä sekä muuta sellaista yhteisöä, jonka oikeus omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta Suomessa on tämän lain mukaan rajoitettu; *sekä*

3) suomalaisesta osakeyhtiöstä, jos oikeutta omistaa sen osakkeita ei ole rajoitettu, niin kuin 3 §:ssä säädetään.

Jos yhdistyksen säännöissä tai osakeyhtiön yhtiöjärjestyksessä on 1 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitettu kieltomääräys, älköön sitä ilman valtioneuvoston lupaa poistettako tai muutettako.

Mitä tässä laissa säädetään suomalaisesta osakeyhtiöstä ja sen toimielimistä, koskee soveltuvien osin myös suomalaista asunto-osakeyhtiötä ja sen toimielimiä.

3 §.

Mitä 1 §:n 1 momentissa ja 2 §:ssä on säädetty, ei koske suomalaista osakeyhtiötä, jota perustettaessa sen yhtiöjärjestykseen on otettu määräys, että ulkomaalaiset ja ulkomaiset yhteisöt sekä 2 §:ssä mainitut suomalaiset yhteisöt saavat omistaa yhteensä enintään viiden osan yhtiön osakkeista ja että näiden osakkeiden nojalla voidaan yhtiökokouksessa äänestää enintään viidennellä osalla kokouksessa edustettujen osakkeiden yhteenlasketusta äänimäärästä, ja jonka osakkeista ainakin neljä viidesosaa on varustettu merkinnällä, jossa kielletään luovuttamasta niitä ulkomaalaiselle tai edellä sanotulle yhteisölle. Jollei yhtiöjärjestyksessä toisin määrätä tai muutoin sovita, ratkaistakoon tällöin arvalla, mitkä osakkeista on näin merkittävä. Hyväksyessään tehdyt osake-merkinnät ovat yhtiön perustajat velvolliset

Ehdotus

2) suomalaisesta taloudellisesta yhdistyksestä ja suomalaisesta osuuskunnasta, jos oikeutta olla sen jäsenenä ei ole rajoitettu niin kuin 3 b §:ssä säädetään;

3) suomalaisesta osakeyhtiöstä, jos oikeutta omistaa sen osakkeita ei ole rajoitettu niin kuin 3 §:ssä säädetään; *sekä*

4) suomalaisesta säätiöstä, jos sen perustajana tai säännöissä tarkoitettuna edunsaajana on ulkomaalainen, ulkomainen yhteisö tai muu sellainen yhteisö, jonka oikeus omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta Suomessa on tämän lain mukaan rajoitettu, taikka jos tällainen henkilö tai yhteisö saa osallistua säätiön hallintoelinten jäsenten tai tilintarkastajien valintaan, jollei valtioneuvosto ole 3 c §:n nojalla määrännyt, ettei säätiöön ole sovellettava tässä laissa säädettyjä rajoituksia.

Yhdistyksen tai osuuskunnan säännöissä taikka osakeyhtiön yhtiöjärjestyksessä olevaa 1 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitettua rajoitusta tai kieltä ei saa muuttaa tai poistaa ilman valtioneuvoston lupaa.

Mitä tässä laissa säädetään suomalaisesta osakeyhtiöstä ja sen toimielimistä, koskee soveltuvien osin myös suomalaista asunto-osakeyhtiötä ja sen toimielimiä. Mitä tässä laissa säädetään suomalaisesta säätiöstä, koskee myös suomalaista eläkesäätiötä.

3 §

Mitä 1 §:n 1 momentissa ja 2 §:ssä on säädetty, ei koske suomalaista osakeyhtiötä, jos sitä perustettaessa sen yhtiöjärjestykseen on otettu määräys, että ulkomaalaiset ja ulkomaiset yhteisöt sekä 2 §:ssä tarkoitettut suomalaiset yhteisöt saavat omistaa yhteensä enintään viidennen osan yhtiön osakkeista, ja jos sen osakkeista ainakin neljä viidesosaa on varustettu merkinnällä, jossa kielletään luovuttamasta niitä ulkomaalaiselle tai edellä sanotulle yhteisölle. Jollei yhtiöjärjestyksessä toisin määrätä tai muutoin toisin sovita, on ratkaistava arvalla, mitkä osakkeet on näin merkittävä. Sellaisten osakkeiden nojalla, joita ei ole varustettu tässä pykälässä tarkoitettulla merkinnällä, saadaan äänestää yhtiökokouksessa enintään neljännellä osalla kokouksessa edustettujen muiden osakkeiden yhteenlasketusta ääni-

Voimassa oleva laki

huolehtimaan siitä, ettei ulkomaalaisille ja edellä mainituille yhteisöille anneta enempää osakkeita, kuin yhtiöjärjestyksessä on määrätty.

Valtioneuvosto voi, milloin yleisen edun katsotaan vaativan, osakeyhtiön taikka sen toimialaa tai osakepääoman korotusta koskevan yhtiöjärjestyksen muutoksen rekisteröimisen ehdoksi asettaa, ettei ulkomaalainen eikä ulkomainen yhteisö eikä 2 §:ssä mainittu suomalainen yhteisö saa omistaa yhtiön osakkeita tai että ne saavat omistaa osakkeita ainoastaan määrätyn osan ja että tästä otetaan määräys yhtiöjärjestykseen. Milloin sellaista rekisteröimistä koskeva ilmoitus tehdään, tulee rekisteriviranomaisen, jollei yhtiöjärjestyksessä ole määrätty, että ulkomaalainen, ulkomainen yhteisö tai 2 §:ssä mainittu suomalainen yhteisö ei saa omistaa yhtiön osakkeita, ennen rekisteröintiä hankkia valtioneuvoston ratkaisu siitä, asetetaanko edellä tarkoitettu ehto. Valtioneuvosto voi kuitenkin määrätä, milloin ratkaisua ei tarvitse hankkia.

Ehdotus

määrästä. Tällainen osake ei saa tuottaa parempaa oikeutta kuin kieltomerkinnällä varustetut osakkeet. Hyväksyessään tehdyt osakemerkinnät ovat yhtiön perustajat velvolliset huolehtimaan siitä, ettei ulkomaalaisille ja edellä tarkoitetuille yhteisöille anneta enempää osakkeita kuin yhtiöjärjestyksessä on määrätty.

Valtioneuvosto voi asettaa yleisen edun niin vaatiessa osakeyhtiön rekisteröinnin taikka sen toimialaa, osakepääoman korotusta, erilaisten osakkeiden käyttöönottoa tai erilaisten osakkeiden tuottamia oikeuksia koskevan yhtiöjärjestyksen muutoksen rekisteröinnin ehdoksi, etteivät ulkomaalaiset, ulkomaiset yhteisöt eikä 2 §:ssä tarkoitettut suomalaiset yhteisöt saa omistaa yhtiön osakkeita tai että ne saavat omistaa osakkeita ainoastaan määrätyn osan ja että tästä otetaan määräys yhtiöjärjestykseen. Milloin sellaista rekisteröintiä koskeva ilmoitus tehdään, tulee rekisteriviranomaisen, jollei yhtiöjärjestyksessä ole määrätty, että ulkomaalainen, ulkomainen yhteisö tai 2 §:ssä tarkoitettu suomalainen yhteisö ei saa omistaa yhtiön osakkeita, ennen rekisteröintiä hankkia valtioneuvoston ratkaisu siitä, asetetaanko rekisteröinnille edellä tarkoitettu ehto. Valtioneuvosto voi kuitenkin määrätä, milloin ratkaisua ei tarvitse hankkia.

3 a §

Jos osakeyhtiön osakkeita on yhtiöjärjestyksessä olevan, 3 §:n 1 momentissa tarkoitettun kiellon estämättä luovutettu valtioneuvoston ennen 1 päivää heinäkuuta 1973 voimassa olleen lainsäädännön nojalla antamalla luvalla ulkomaalaiselle, ulkomaiselle yhteisölle tai 2 §:ssä tarkoitettulle suomalaiselle yhteisölle, valtioneuvosto voi määrätä yhtiön tekemään rekisteriviranomaiselle määräajassa ilmoituksen sellaisen yhtiöjärjestyksen muutoksen rekisteröimiseksi, jolla edellä tarkoitettu kieltolauseke poistetaan yhtiöjärjestyksestä tai muutetaan vastaamaan tosiasiallista ulkomaista osakeomistusta. Jos yhtiö on samalla konsernin emoyhtiö, voidaan edellä tarkoitettu määräys antaa myös muille samaan konserniin kuuluville yhtiöille. Muutosilmoituksen tekemiselle asetettua määräaikaa voidaan hakemuksesta pidentää.

Kun 1 momentissa tarkoitettu määräys on annettu osakeyhtiölle, valtioneuvosto voi määrätä, että yhtiötä on siitä alkaen pidettävä tä-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

män lain 2 §:ssä tarkoitettuna yhteisönä. Tätä on tehtävä merkintä kaupparekisteriin.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua määräystä on tehostettava uhkasakolla, jollei se erityisestä syystä ole tarpeetonta. Jos osakeyhtiö on laiminlyönyt 1 momentin mukaisesti määrätyn velvollisuutensa, ei rekisteriviranomainen saa merkitä yhtiön tekemää muuta rekisteri-ilmoitusta rekisteriin ennen kuin yhtiö on täyttänyt velvollisuutensa.

3 b §

Mitä 1 §:n 1 momentissa ja 2 §:ssä on säädetty, ei koske suomalaista osuuskuntaa, jonka sääntöihin on otettu määräys, että osuuskunnan jäsenenä ei saa olla ulkomaalainen, ulkomainen yhteisö tai 2 §:ssä tarkoitettu suomalainen yhteisö tai että tällainen henkilö tai yhteisö saa olla osuuskunnan jäsenenä vain valtioneuvoston luvalla.

Valtioneuvosto voi asettaa yleisen edun niin vaatiessa osuuskunnan rekisteröinnin taikka sen toimialaa tai osuusmaksuja koskevan sääntöjen muutoksen rekisteröinnin ehdoksi, että ulkomaalainen, ulkomainen yhteisö tai 2 §:ssä tarkoitettu suomalainen yhteisö saa olla osuuskunnan jäsenenä ainoastaan valtioneuvoston luvalla. Milloin sellaista rekisteröintiä koskeva ilmoitus tehdään, tulee rekisteriviranomaisen, jollei osuuskunnan säännöissä ole edellä mainittua määräystä, hankkia ennen rekisteröintiä valtioneuvoston ratkaisu siitä, asetetaanko rekisteröinnille mainittu ehto. Valtioneuvosto voi kuitenkin määrätä, milloin ratkaisua ei tarvitse hankkia.

Osuuskunnan hallituksen ja toimitusjohtajan on valvottava, ettei 1 momentissa tarkoitettua henkilöä tai yhteisöä vastoin osuuskunnan sääntöjä oteta osuuskunnan jäseneksi ja ettei näille makseta ylijäämän palautusta, anneta muuta etua eikä sallita muutoin käyttää osuuskunnan jäsenille kuuluvia oikeuksia.

Edellä tässä pykälässä tarkoitettusta osuuskunnan sääntöjen määräyksestä on tehtävä merkintä kaupparekisteriin.

Mitä edellä tässä pykälässä säädetään suomalaisesta osuuskunnasta ja sen toimielimistä, koskee soveltuvien osin myös suomalaista taloudellista yhdistystä ja sen toimielimiä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 c §

Säätiön tai sen perustajan hakemuksesta valtioneuvosto voi määrätä, että 2 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuun säätiöön ei ole sovellettava tässä laissa säädettyjä kiinteän omaisuuden ja osakkeiden omistuksen ja hallinnan rajoituksia.

Jos säätiö ei ole 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu säätiö tai jos valtioneuvosto on 1 momentin nojalla määrännyt, että tässä laissa säädettyjä rajoituksia ei ole sovellettava säätiöön, saadaan säätiön sääntöjä vain valtioneuvoston luvalla muuttaa siten, että ulkomaalainen, ulkomainen yhteisö tai 2 §:ssä tarkoitettu suomalainen yhteisö tulee säätiön edunsaajaksi tai saa osallistua säätiön hallintoelinten jäsenten tai tilintarkastajien valintaan. Lupaa annettaessa on samalla määrättävä, onko säätiöön muutoksen jälkeen sovellettava laissa säädettyjä kiinteän omaisuuden ja osakkeiden omistuksen ja hallinnan rajoituksia.

5 §

Ulkomaalainen, ulkomainen yhteisö tai 2 §:ssä tarkoitettu suomalainen yhteisö ei saa ilman valtioneuvoston kussakin tapauksessa antamaa lupaa bankkia omakseen taikka vuokra- tai muun sopimuksen nojalla muuten ottaa hallintaansa liikettä tai sen osaa sellaiselta elinkeinonharjoittajalta, jonka oikeutta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita ei ole tässä laissa rajoitettu.

12 §.

Milloin 1 §:n 1 momentissa tarkoitettu lupa annetaan, myönnettäköön se ehdoilla, jotka valtioneuvosto yleisen edun vuoksi katsoo tarpeelliseksi määrätä. Annettaessa lupa ulkomaalaiselle elinkeinonharjoittajalle tai ulkomaalaiselle yhteisölle tai 2 §:ssä mainitulle suomalaiselle yhteisölle on samalla määrättävä, että toiminnan laatua tai yhteisön tarkoitusta ei saada muuttaa ilman valtioneuvostoon lupaa.

12 §

Valtioneuvoston on liitettävä tässä laissa säädettyyn lupaan yleisen edun vuoksi tarpeelliseksi katsomansa ehdot.

Edellä 3 b §:n 1 momentissa tarkoitettussa luvassa osuuskunnalle ja taloudelliselle yhdistykselle voidaan myös antaa oikeus hyväksyä jäseneksi luvassa mainittuun enimmäismäärään ulkomaalaisia, ulkomaisia yhteisöjä ja 2 §:n 1 momentissa tarkoitettuja suomalaisia yhteisöjä.

Annettaessa ulkomaalaiselle elinkeinonharjoittajalle tai yhteisölle tai 2 §:ssä tarkoitettulle suomalaiselle yhteisölle lupa kiinteän omaisuuden tai 5 §:ssä tarkoitettun liikkeen omistukseen tai hallintaan on luvan ehdoissa määrättävä se toimiala, jolla elinkeinonharjoittaja tai yhteisö saa toimia. Kiinteätä omaisuutta koskevan luvan ehdoissa on lisäksi määrättävä kiinteistön käyttötarkoitus.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

12 a §

Jos 12 §:ssä tarkoitetun luvan saaja ei noudata toimialaa koskevaa tai muuta lupaehtoa, lääninhallituksen on määrättävä luvansaajan määräajassa, joka ei saa olla kuutta kuukautta pitempi, lopettamaan lupaehtojen rikkominen. Määräystä on tehostettava uhkasakolla, jolle se erityisestä syystä ole tarpeetonta. Hakemuksesta määräaikaa saadaan pidentää, ei kuitenkaan ilman painavaa syytä enemmällä kuin vuodella.

Päätöksessä, jolla uhkasakko määrätään maksettavaksi, on määrättävä päivä, johon mennessä lupaehtojen rikkominen on lopetettava. Jos lupaehtojen rikkomista ei lopeteta tähän määräpäivään mennessä, lääninhallituksen on peruutettava lupa ja huolehdittava siitä, että luvassa tarkoitettu toiminta heti lopetetaan. Jos kiinteän omaisuuden omistukseen oikeuttava lupa peruutetaan, lääninhallituksen on määrättävä päivä, jona kiinteistö myydään julkisella huutokaupalla.

Lääninhallituksen päätökseen, joka on tehty 1 momentin nojalla, ei saa hakea muutosta valittamalla. Päätös, jolla uhkasakko on määrätty maksettavaksi, voidaan panna valituksesta huolimatta täytäntöön.

13 §.

Kun osake on tämän lain mukaisesti varustettu merkinnällä, jossa kielletään sen siirtäminen ulkomaalaiselle, ulkomaiselle yhteisölle tai 2 §:ssä mainitulle suomalaiselle yhteisölle, on luovutus, jolla ulkomaalainen tai sanotunlainen yhteisö on osakkeen hankkinut, mitätön.

Sama on voimassa tässä laissa tarkoitettusta vuokra- tai muusta sopimuksesta, mikäli hallinta sen nojalla jatkuisi 1 §:n 1 momentin vastaisesti pitemmän ajan kuin kaksi vuotta; ja haltija on hädettävä sanotun ajan kuluttua lääninhallituksen toimesta.

13 §

Kun osake on tämän lain mukaisesti varustettu merkinnällä, jossa kielletään sen siirtäminen ulkomaalaiselle, ulkomaiselle yhteisölle tai 2 §:ssä tarkoitetulle suomalaiselle yhteisölle, on luovutus, jolla ulkomaalainen tai sanotunlainen yhteisö on osakkeen hankkinut, mitätön, jollei valtioneuvosto ole myöntänyt 13 a §:ssä säädettyä lupaa.

Mitä 1 momentissa on säädetty, koskee myös 5 §:ssä tarkoitettua kauppaa, vuokra- tai muuta sopimusta, joka on tehty vastoin 5 §:ssä säädettyä kieltoa.

Mitä 1 momentissa on säädetty, on myös voimassa vuokra- tai muusta sopimuksesta, jos kiinteän omaisuuden hallinta jatkuisi yhden tai useamman sopimuksen nojalla 1 §:n 1 momentin vastaisesti pitemmän ajan kuin yhteensä kaksi vuotta. Tällaisessa tapauksessa on lääninhallituksen sanotun ajan kuluttua hädettävä haltija kiinteistöltä.

13 a §

Valtioneuvosto voi ulkomaalaisen, ulkomaisen yhteisön tai 2 §:ssä tarkoitetun suomalai-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

sen yhteisön ennen osakkeiden siirtoa tekemästä hakemuksesta asianomaisen osakeyhtiön suostumuksella antaa luvan luovuttaa 3 §:n 1 momentissa tarkoitettulla kieltomerkinällä varustetun osakkeen hakijalle, milloin yhtiöjärjestyksen mukaan osakkeita eivät saa lainkaan omistaa ulkomaalaiset, ulkomaiset yhteisöt eikä 2 §:ssä tarkoitettut suomalaiset yhteisöt. Lupa voidaan antaa, jos yhtiön kaikki osakkeet ovat samanlaisia, ja se voidaan myöntää koskemaan enintään viidettä osaa yhtiön kaikista osakkeista.

Mitä 1 momentissa on säädetty osakkeiden siirrosta, koskee myös ulkomaalaisten, ulkomaisen yhteisöjen ja 2 §:ssä tarkoitettujen suomalaisten yhteisöjen suorittamaa osakkeiden merkintää.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen osakkeiden nojalla ulkomaalainen, ulkomainen yhteisö ja 2 §:ssä tarkoitettu suomalainen yhteisö saavat yhtiökokouksessa äänestää enintään neljännellä osalla kokouksessa edustettujen muiden osakkeiden yhteenlasketusta äänimäärästä.

13 b §

Jos 2 §:ssä tarkoitettu yhteisö, 3 §:n 1 momentissa tarkoitettu osakeyhtiö tai sellainen osakeyhtiö, jonka osakkeita on yhtiöjärjestyksessä olevan kiellon estämättä valtioneuvoston antamalla luvalla luovutettu ulkomaalaiselle, ulkomaiselle yhteisölle tai 2 §:ssä tarkoitettulle suomalaiselle yhteisölle, toimii sen rekisteriin merkitystä toimialasta poiketen, valtioneuvosto voi määrätä yhteisön määräajassa, joka ei saa olla kuutta kuukautta pitempi, muuttamaan toimialansa yhteisön tosiasiallista toimintaa vastaavaksi ja tekemään tästä säädetyn ilmoituksen rekisteriviranomaiselle taikka lopettamaan rekisteriin merkitystä toimialasta poikkeava toiminta. Määräystä on tehostettava uhkasakolla, jollei se erityisestä syystä ole tarpeetonta. Hakemuksesta määräaikaa voidaan pidentää, ei kuitenkaan ilman painavaa syytä enemmällä kuin vuodella.

Jos 1 momentissa tarkoitettua määräystä ei noudateta tai jos rekisteröinti on eväty, valtioneuvoston on määrättävä yhteisö lopettamaan rekisteriin merkitystä toimialasta poikkeava toiminta määräpäivään mennessä, jota ei saa asettaa kolmea kuukautta myöhemmäksi 1 momentin mukaisen määräajan päättymisestä. Toiminta saadaan aloittaa uudelleen vasta kun

Voimassa oleva laki

Ehdotus

yhteisön toimiala on asianmukaisesti muutettu ja sitä koskeva ilmoitus rekisteröity.

15 §

Huutokaupasta, joka toimitetaan 10, 11 tai 14 §:n nojalla, on jäljempänä tässä pykälässä mainituin poikkeuksin soveltuvien kohdin noudatettava, mitä ulosottotoimin myynnistä on säädetty.

Huutokaupasta, joka toimitetaan 10, 11, 12 a tai 14 §:n nojalla, on jäljempänä tässä pykälässä mainituin poikkeuksin soveltuvien kohdin noudatettava, mitä myynnistä ulosottoimin on säädetty.

19 a §

Osuuskunnan tai taloudellisen yhdistyksen hallituksen jäsen tai toimitusjohtaja, joka jättää täyttämättä, mitä 3 b §:n 3 momentissa on säädetty, tai myötävaikuttaa siihen, että jollekulle, joka 3 b §:ssä tarkoitetun ehdon vuoksi ei saa olla osuuskunnan tai taloudellisen yhdistyksen jäsen, maksetaan ylijäämän palautusta, annetaan jokin muu etu tai että tämän sallitaan muuten käyttää jäsenelle osuuskunnassa tai taloudellisessa yhdistyksessä kuuluvia oikeuksia, on tuomittava sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi, jollei teosta muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta.

19 b §

Joka antaa tämän lain mukaan käsiteltävässä asiassa viranomaiselle väärän tai barhaanjohtavan tiedon, on tuomittava niin kuin rikoslain 17 luvun 8 §:ssä on säädetty, jollei teko muun lainkohdan mukaan ole ankarammin rangaistava.

24 §.

Tämän lain yhteisöjä koskevia rajoituksia kiinteän omaisuuden ja osakkeiden omistamiseen ja hallintaan ei sovelleta suomalaisiin liikepankkeihin, kiinnitysluottopankkeihin, luotto-osakeyhtiöihin, säästöpankkeihin, vakuutusyhtiöihin, vakuutusyhdistyksiin, avustuskassoihin, yleishyödyllisiin asutusosakeyhtiöihin, niihin suomalaisiin taloudellisiin yhdistyksiin ja osakeyhtiöihin, joiden toimialana on yksinomaan puhelinliikenteen harjoittaminen, eikä Pohjoismaiden Investointipankkiin.

24 §

Tämän lain yhteisöjä koskevia säännöksiä kiinteän omaisuuden ja osakkeiden omistamisen ja hallinnan rajoituksista ei sovelleta suomalaisiin liikepankkeihin, kiinnitysluottopankkeihin, luotto-osakeyhtiöihin, säästöpankkeihin, osuuspankkeihin, vakuutusyhtiöihin, vakuutusyhdistyksiin, avustuskassoihin, yleishyödyllisiin asutusosakeyhtiöihin, niihin suomalaisiin osuuskuntiin, taloudellisiin yhdistyksiin ja osakeyhtiöihin, joiden toimialana on televerkon välityksellä tapahtuva puhelinliikenteen harjoittaminen tai muu sähkömagneettisten aaltojen hyväksikäyttöön perustuva tiedonsiirto, Pohjoismaiden Investointipankkiin eikä Pohjoismaiden projektivientirahastoon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 198 .

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tätä lakia ei sovelleta ennen lain voimaantuloa rekisteröityyn säätiöön.

Ennen tämän lain voimaantuloa rekisteröity osuuskunta ja taloudellinen yhdistys, jonka säännöissä ei ole 3 b §:n 1 momentissa tarkoitettua kieltoa, saa ilman valtioneuvoston lupaa hallita ennen lain voimaantuloa vuokra- tai muun sopimuksen nojalla haltuunsa saamaa kiinteätä omaisuutta ja osakkeita.

Tätä lakia ei sovelleta lain voimaan tullessa noudatettavana olevaan 5 §:ssä tarkoitettuun vuokra- tai muun sopimukseen, jonka nojalla ulkomaalainen, ulkomainen yhteisö tai lain 2 §:ssä tarkoitettu suomalainen yhteisö on saanut hallintaansa liikkeen tai sen osan, jos hallinta voi jatkua mainitun sopimuksen nojalla enintään kaksi vuotta tämän lain voimaantulon jälkeen. Jos liikkeen hallinta jatkuisi kauemmin kuin mainitut kaksi vuotta tai jos sopimus on voimassa toistaiseksi, on 5 §:ssä tarkoitettua lupaa haettava kahden vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

Se merkitys, joka osakeyhtiön yhtiöjärjestyksessä tämän lain voimaan tullessa olevalla, 3 §:n 1 momentissa tarkoitettulla rajoitusedolla on sovellettaessa lain 1 §:ssä säädettyjä rajoituksia osakeyhtiöön, määräytyy ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleen 3 §:n 1 momentin mukaan.

Jos ennen lain voimaantuloa rekisteröidyn osakeyhtiön yhtiöjärjestyksessä oleva 3 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu rajoitusehto sisältää tämän lain 3 §:n 1 momentin vastaisia määräyksiä äänioikeuden käytöstä yhtiökokouksessa, on niiden sijasta noudatettava tämän lain 3 §:n 1 momentin säännöksiä. Osakeyhtiön hallituksen on lisäksi viivytyksettä tehtävä yhtiökokoukselle ehdotus yhtiöjärjestyksen muuttamisesta tämän lain mukaiseksi. Yhtiöjärjestyksen muutos on kahden vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta ilmoitettava rekisteröimistä varten. Jos edellä tarkoitetun velvollisuutensa laiminlyönyt osakeyhtiö on tehnyt muun rekisteri-ilmoituksen, rekisteriviranomainen voi asettaa määräajan, jonka kuluessa yhtiön on tehtävä yhtiöjärjestykseensä tämän lain edellyttämät muutokset ja ilmoitettava ne rekisteröimistä varten uhal- la, että yhtiön tekemä muu rekisteri-ilmoitus raukeaa.

2.

Laki

ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta ryhtyä yhtiömieheksi kauppayhtiöön ja kommandiittiyhtiöön annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta ryhtyä yhtiömieheksi kauppayhtiöön ja kommandiittiyhtiöön 18 päivänä huhtikuuta 1973 annetun lain (322/73) 1 §:n 2 momentti sekä

lisätään 1 §:ään uusi 3 momentti ja lakiin uusi 2 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Haettaessa 1 momentissa tarkoitettua lupaa on näytettävä, että yhtiön perustamisesta tai siihen liittymisestä on tehty sopimus, joka tulee voimaan samalla, kun lupa on annettu.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua sopimusta, joka on tehty kauppayhtiötä tai kommandiittiyhtiötä perustettaessa tai ulkomaalaisen liittyyessä siihen, ei saa muuttaa yhtiömiehiä, heidän osuuttaan tai panostaan yhtiössä, heidän osuuttaan yhtiön voittoon tai yhtiön hallintoon taikka yhtiön toiminnan laatua koskevilta osiltaan ilman valtioneuvoston lupaa.

Haettaessa 1 tai 2 momentissa tarkoitettua lupaa on näytettävä, että yhtiön perustamisesta tai siihen liittymisestä taikka 2 momentissa tarkoitettua muutoksesta on tehty sopimus, joka tulee voimaan samalla, kun lupa on myönnetty.

2 a §

Joka antaa tämän lain mukaan käsiteltävässä asiassa viranomaiselle väärän tai harhaanjohtavan tiedon, on tuomittava niin kuin rikoslain 17 luvun 8 §:ssä on säädetty, jollei teko muun lainkohdan mukaan ole ankarammin rangaistava.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 198 .

3.

Laki

osuuskuntalain 27 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 28 päivänä toukokuuta 1954 annetun osuuskuntalain (247/54) 27 §:n 1 momentti näin kuuluvaksi:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

27 §.

Osuuskunnan jäsenistä on hallituksen pidettävä luetteloa, johon on merkittävä jäsen

27 §

Osuuskunnan jäsenistä on hallituksen pidettävä luetteloa, johon on merkittävä jäsen

Voimassa oleva laki

täydellinen nimi ja kotipaikka, hänen osuuksiensa määrä sekä päivä, jona hän on tullut jäseneksi tai jäsenyys on lakannut. Osuuskunnissa, joissa on voimassa lisämaksuvelvollisuus, on jäsenet ja, jos lisämaksuvelvollisuus määräytyy osuusmaksujen luvun mukaan, myös nämä luetteloitava juoksevassa numerojärjestyksessä.

Ehdotus

täydellinen nimi, kansalaisuus ja kotipaikka, hänen osuuksiensa määrä sekä päivä, jona hän on tullut jäseneksi tai jäsenyys on lakannut. Osuuskunnissa, joissa on voimassa lisämaksuvelvollisuus, on jäsenet ja, jos lisämaksuvelvollisuus määräytyy osuusmaksujen luvun mukaan, myös nämä luetteloitava juoksevassa numerojärjestyksessä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 198 .

4.

Laki**säätiölain 6 ja 7 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 5 päivänä huhtikuuta 1930 annetun säätiölain 7 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 13 päivänä heinäkuuta 1964 annetussa laissa (400/64), ja

lisätään 6 §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 4 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

6 §

Jos säätiölle sitä perustettaessa on tuleva omaisuus, jonka omistukseen ja hallintaan vaaditaan ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita annetussa laissa (219/39) säädetty valtioneuvoston lupa, saadaan säätiö merkitä rekisteriin vasta sen jälkeen kun säätiö on saanut tämän luvan.

7 §

Säätiörekisteriin on merkittävä:

Säätiörekisteriin on merkittävä:

- 1) säätiön nimi, kotipaikka ja tarkoitus; ja
- 2) kuka tai ketkä ovat säätiön hallituksen sekä, jos hallituksen jäsenenä on yksityisiä henkilöitä, näiden ja säätiön nimen kirjoittajain nimet, kansalaisuus ja kotipaikat.

- 1) säätiön nimi, kotipaikka ja tarkoitus;
- 2) kuka tai ketkä ovat säätiön hallituksen sekä, jos hallituksen jäsenenä on yksityisiä henkilöitä, näiden ja säätiön nimen kirjoittajain nimet, kansalaisuus ja kotipaikat; ja
- 3) jos säätiö on ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita annetun lain 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu säätiö, tätä

Voimassa oleva laki

Ehdotus

koskeva maininta, jollei valtioneuvosto ole myöntänyt mainitun lain 3 c §:n nojalla poikkeusta.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 198 .*

5.

Laki

eläkesäätiölain 14 ja 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 2 päivänä joulukuuta 1955 annetun eläkesäätiölain (469/55) 15 §:n 1 momentti ja
lisätään 14 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

14 §

Jos eläkesäätiölle sitä perustettaessa on tuleva omaisuus, jonka omistukseen ja hallintaan vaaditaan ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita annetussa laissa (219/39) säädetty valtioneuvoston lupa, saadaan säätiö merkitä rekisteriin vasta sen jälkeen kun säätiö on saanut tämän luvan.

15 §.

Eläkesäätiörekisteriin on merkittävä:

- 1) säätiön nimi, kotipaikka ja tarkoitus;
- 2) milloin säännöt ja niihin tehdyt muutokset on vahvistettu ja säätiö merkitty rekisteriin;
- 3) hallituksen jäsenten nimet ja heidän asuinpaikkansa;
- 4) kuka tai ketkä ovat oikeutetut kirjoittamaan säätiön nimen; *sekä*
- 5) työnantaja, jonka liikkeen tai muun toiminnan yhteyteen säätiö on perustettu.

15 §

Eläkesäätiörekisteriin on merkittävä:

- 1) säätiön nimi, kotipaikka ja tarkoitus;
- 2) milloin säännöt ja niihin tehdyt muutokset on vahvistettu ja säätiö merkitty rekisteriin;
- 3) hallituksen jäsenten nimet ja heidän asuinpaikkansa;
- 4) kuka tai ketkä ovat oikeutetut kirjoittamaan säätiön nimen;
- 5) työnantaja, jonka liikkeen tai toiminnan yhteyteen säätiö on perustettu; *sekä*
- 6) *jos säätiö on ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita annetun lain 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu säätiö, tätä*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

koskeva maininta, jollei valtioneuvosto ole myöntänyt mainitun lain 3 c §:n nojalla poikkeusta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 _____.

6.

Laki

kaupparekisterilain 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään 2 päivänä helmikuuta 1979 annetun kaupparekisterilain (129/79) 10 §:n 1 momenttiin uusi näin kuuluva 7 a kohta:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 §

Osuuskunnan perusilmoituksessa on mainittava:

7 a) onko osuuskunnan säännöissä ulkomailaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita annetun lain 3 b §:ssä tarkoitettu määrä;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 _____.